

Mark ec'Amani Mamn eke nɔn

Ów ek'it eke wɛl k'uw any

Mark elm Jesu eci jam esel lew yony ab em ec'egɛ. Ob Kok e lel ab em a, wɛl b'ɛsɛn Jan Mark. Li kok juma erm esel ek'el Pɔl lele Pier ab (Ob Kok 12.12; 13.4-13; 1 Pier 5.13). Jesu eci lís e low eke l'iri Pier dad a anake ni nɔn a.

Mark am yɛgm ɛy eke Jesu el Nyam ec'Iy eke Nyam erur tasi. Eke Jesu ɔb juma kok nuɛ a, l'erurm eke wɛl k'uw'r any fafa ɛsɛ Mesi af, ɛsɛ ɛb ebu af, anke l'erur eke usu k'irm es ke l'ótu li yɛgm in e jam esel a low. Ow it eke li k'otar akr li yɛgm wɛl ɛb ebu yec'eke l'el a. Na sosiɛm anake l'ɛdɛn agɛ a eke l'ewlm a eke ki dad in e low ok agɛ ejec'a (Mark 1.34,44; 3.12; 5.43; 7.36-37; 8.26,30; 9.9). Eke dedeku a iri eke l'el Mesi a, ow ibnm ɛtɛ Jwifel eci nuɛ af ɛsel a ibi'r nyamn ɛyr eke -n'ɔnɛn ow ec'a sosiɛm.

Mark nɔn Amani Mamn na agɛ a ek'elm Jwifel a eci. Lɛgɛ sig em a, -l'igɛ sisɛkp nuɛ, kɔ yɛfɛnyana em a, -l'ub Jesu nawrɛ, ɛtɛ wɛl am ijr ɛl gbɛ ɔmn eke n'ɔnɛn a sosiɛm. Mark am nɔn lel na atr ɛl sos es yec'ɛtɛ ke -n'ɔny ɔmn Jesu eci abusu a eke ɔny ab em. N'am ɛlu ɔkm li yɛgm Jesu eci lɛc eke ij akm abɛ enuɛ a e low. N'am ɛlu ɔkm li dad eke Jesu in b'ewlm ɔl fɛɛ, ow'n ɔny abusu eke ow'n ki kok sakrowa. N'am yɛgm wɛl yɛj'eke Jesu eci jam us a in elm akrowa owi ɛɛ, anke Jesu in ɛkn gbɛ lele luw ab. Eke -l'ɔkn

eke Jesu igb luw em, in eci gbre ij a otu eke k'atr el sos es -n'inym es kikri el eci gbre ij em.

*Jan mij ok nun es e Nyam odad eke dad
Matie 3.1-12; Luk 3.1-18; Jan 1.19-28*

¹ Anja anake Jesu Krist [Nyam Jim] † ec'Amani Mamn a ob nun a, ² ese el el eke Nyam eci kokoba ob es Esayi non ab af:

Em Nyam, m'ow m'on em ec'erm es ikn
anym kok n ec'ejagb a. †

³ Egn nyam anj loj am elu lebl dad ese:
«Kokr Es Kotoko ec'ejagb a,
kokr in e sebr a inym nyim nyim!» †

⁴ Kin el el eke Jan mij ok nun es ey okm loj, ke am elu lebl dad: «Itin nin erm em, okr mij nun, ke Nyam b'ow oc ony e sikpl a ap ony.» ⁵ Jude wus a nimum ec'agn a feñ lele Jerusalem ec'ab ab am ow Jan ogn. -N'am ogn el e sikpl a -l'eb agn a feñ ec'any af, etn Jan am ok el mij nun Jurden ern. ⁶ Jan sus mob eke wel kok gbanke kedebnam e suw em, etn l'egn ndey lel em e meb er em. In ec'ob eke li b'ij a el tete gbanban lele mow mun ab. † ⁷ N'am dad agn a feñ l'ese: «Egn a ek'ann'm jam b'ow a, ony abusu nono akm im, m'itm yeji eke mi k'is es bake m'onny in e cokrukpo meb a mi momu es. † ⁸ Em ec'a, m'am ok ony mij nun mij em, ko in li b'ow l'ok ony mij nun Abn Lala em.» †

---

† **1:1** *Nyam Jim*:Mark eci silel esig oglog em a, wel ejnm odad ikn na. † **1:2** Malaki 3.1; bebmn Matie 11.10. † **1:3** Esayi 40.3. † **1:6** Ekn 2 Eb Ebu 1.8. † **1:7** Ekn Jan 1.27 ec'akr otar a. † **1:8** Ekn Ob Kok 2.1-4.

*Jesu e mij ok nuŋ lele ebm ekn owi ab
Matie 3.13–4.11; Luk 3.21–22; 4.1–13*

⁹ Lɛgɛn ab ɛm, Jesu anɛ Nasaret Galile wus af ow, ɛtɛ Jan ok'r mij nuŋ Jurɔɔn ɛrɛ. ¹⁰ Eke n'anɛ mij ab ɛm n'am ɛy ɔkm a, l'ɛkn afr agbr ɛm ɛtɛ Abɛ us'r es nuŋ af ɛsɛ kel af. ¹¹ ɛtɛ lebl nyam anɛ afr ikɛ am dad ɛsɛ: «Ŋ el ɛm ec'Iy eke m'erur tasi; m'oc ɛm eci sos ɛm inɛ fɛɛ m'elu'ɛ ɛm.» †

¹² Kpɛkɛ eke ow b'uwr a, Abɛ Lala oc im'n loj. ¹³ N'anɛ yogɛ l'ij sɛgɛ ekɛ yony eke Satan ɛju'r. L'ir yogɛ akp ɛm e mindey ab, ɛtɛ afr ɛrm ɛsɛl ow am kok in e lís e low.

*Jesu e jam ɛsɛl kɛkɛ ek'ɛsɛɛ
Matie 4.12–22; Luk 4.14–15; 5.1–11*

¹⁴ Lɛgɛn ab ɛm eke wɛl ɛlu Jan mij ok nuŋ ɛs sobel ɛm a, Jesu im Galile wus af ɛtɛ n'am ɔb Nyam ec'Amani Mamn a eci kokoba li dad l'ɛsɛ: ¹⁵ «Lɛgɛn a eke Nyam ɛwar a ow ŋ, anɛke Nyam ec'ɛs ɛw a ow titm. Itɛnin ɛrm ɛm ke ɛbr Amani Mamn a.»

¹⁶ Eke Jesu am ɛcr Galile eci mij lekpl a e saw saw a, l'ɛkn ɔcn ibi ɛsɛl agɛ yony, Simɔ lele lisijim Andre ab ek'am ok muw mij lekpl ab ɛm. ¹⁷ Jesu dad el ninɛ: «Ûsr'm jam, m'ow mi kok ɔny ɛel agɛ eb ɛsɛl.» ¹⁸ Kpɛkɛ -li digɛ el e muw a -l'ok es, ɛtɛ -l'us ow jam. ¹⁹ Jesu b'imn anym eci tɛl a, l'ɛkn Sebede jimɛl a, Jak lele lisijim Jan ab. - N'anɛ el eci mijɛtɛn ab ɛm -n'am kok el eci muw a. ²⁰ Kpɛkɛ Jesu ɛsɛn ɛl; -li digɛ el ɛs Sebede lele ɛl e juma kok ɛsɛl ab ab -l'elu es lɛtɛn ab ɛm, ɛtɛ -l'us ow jam.

† **1:11** Bèbmɛn Selu 2.7 lele Esayi 42.1 ab.

Jesu ewlm abn nuj es a

Luk 4.31-37

²¹ Jesu lel in e jam esel ab ab im Kapernayum ec'eb ab em. Nenegh e legh a, Jesu ey Nyam nun ign usu a etn am yegm agn low. ²² Agn a ek'am iri in e low yegm a, low am iti any in ec'elet eke n'am yegmn agn low a sositm, anke n'anm ese el ec'ol e low yegm esel ab af, ko n'am yegm wel low abusu ony em. ²³ Ke Nyam nun ign usu yogh egh nyam ek'abn nuj angh em a, am og dad ese: ²⁴ «Oy! Nasaret e Jesu, bla am erur eke ki kok ey ee? Ko ek'ow eke ki nujn ey ee? Em, m'uw egh ek'el'gh ab any: Nyam ec'erm es lala.» ²⁵ Jesu dad abn nuj a odad lebl tuotuo em nine: «Yewal, ke ey okm egh na em!» ²⁶ Abn nuj a mumu egh a lec em, etn am og ey okm in em. † ²⁷ Agn a fegh low iti any afgh es ton batn -n'am bibrmnin el ofr -l'ese: «Ko na bla lowi ana ee? Bogn ec'abusu ony em e low yegm owr ana ee? Egh ikh na ew abn enun yej'es, etn -li b'elum ow!» ²⁸ Etn kpekgh agn am dad Jesu e lis e low Galile wus nimum af.

Jesu ewlm olu nono

Matie 8.14-17; Luk 4.38-41

²⁹ Eke -n'angh Nyam nun ign usu a -l'okr okm a, Jesu, Jak lele Jan ab im Simo lele lisijim Andre ab ogn a. ³⁰ Simo ey lis eke sos am etu es a, eru es. Etn kpekgh wel dad in ec'ol owi ok Jesu. ³¹ Jesu im egh yow a, l'ucu abu n'onny l'igbm ow, etn kpekgh in ec'ol a oc'r es lis. Etn yow a am kok el e lis e low.

---

† **1:26** Ekn Mark 9.26.

³² Ncebles em a, eke ligbn im eru es a, † agn ot el ec'olu a fɛn is Jesu; abn enun esel yeji anɛ em. ³³ Eb ab em ec'agn a fɛn as luku Simo eci lisany a. ³⁴ Jesu ewlm olu a lel el ec'ol ern ern a fɛn ab. N'am ogn abn enun a, etn l'elum wel abusu es eke wel ki dad odad, anke -l'uw egn a ek'el Jesu ab any. †

Jesu am ngbon Kapernayum

Luk 4.42-44

³⁵ Legn eny ow em a, eke usu k'otm es a, Jesu igb ey gben etn im usu saw em. Yogn, n'am nɔnɔn Nyam. ³⁶ Simo lele lawlel a ek'anɛ in ab ab ok okm im in ec'ol em. ³⁷ Eke n'enan ow a, -li dad ow nine: «Agn a fɛn am ol'ɛ.» ³⁸ Jesu dad el nine: «S'ngbonn anɛ, s'imn banɛ saw saw a, anke yogɛ yeji ow it eke mi ki dad el Amani Mamn a ec'odad. Na sosiem eci m'ow wus na af.» ³⁹ Etn Jesu am ec Galile wus ab af nimum. N'am ob Amani Mamn a e kokoba Nyam nun ign usu a fɛn, etn n'am ogn abn enun yeji.

Jesu ewlm kokobe es nyam

Matie 8.1-4; Luk 5.12-16

⁴⁰ Legn nyam kokobe es nyam ow am kok sɔrn ibrm Jesu abu elum; l'ok ɔwrɔkp wus Jesu ec'any af, etn n'am dad l'ese: «Eke n erur, ɔtu eke k'ayal'm.» ⁴¹ In e low ony Jesu sɔrn; † l'egnm abu es l'itn ow etn li dad nine: «M'erur, ayl!»

† **1:32** Ncebles em a, eke ligbn im eru es a:ke nenegn e legn uwr n̄; eke m̄lél krekre b'ok okm a, ke legn ejeci ob nun n̄. Jwifel ec'ol em a, wel ɔtu eke sica wel k'ot olu is Jesu. † **1:34** Bèbmn Ob Kok 16.16-17. † **1:41** In e low ony Jesu sɔrn:Mark eci silél esig oglog em a Jesu ebl erm ok'r af.

⁴² Kpekɛɛ kokobe a oc'r es lís, etɛɛ l'ayl. ⁴³ Jesu elu ɔlu a eke l'ewlm a abusu es eke k'im, etɛɛ l'ewar ow lebl tuɔtuɔ em ninɛ: ⁴⁴ «Ìri sɛnyn sɛnyn, kɛ dad low na k'ok egɛɛ kaka! Gbɛkɔ im yegm egb waw es a sos, ke wáw egb esɛ elel eke Mois ec'ol a ibrm ab af, ke ow íj danɔku.» † ⁴⁵ ɔlu a im, etɛɛ usu a fɛɛɛ n'am dad low a eke eɛɛn'n a ec'odad. Na sosiem Jesu ɔtum ilam sos any eb em, kɔ li b'anɛɛ usu saw em ke agɛɛ am anɛɛ susu a fɛɛɛ ow in ogɛɛ.

2

Jesu ewlm sos es wɛw es nyam

Matie 9.1-8; Luk 5.17-26

¹ Eke sɛɛɛɛ beb ec a, Jesu ewl ow Kapɛrnayum, etɛɛɛ dedeku a iri eke l'ec akɛɛ. † ² Etɛɛ kpekɛɛ agɛɛ nɔnɔ ow as luku gbugɛɛ a eb usu a fɛɛɛ; usu kaka anm, lisanya a bɔbɔ yeji usu anm. N'am dad wɛl Nyam ec'odad, ³ etɛɛ agɛɛ yar abu sos es wɛw es nyam am is Jesu. ⁴ Gbɛkɔ eke -li k'ɔtum -l'okmn yogɛɛ a eke Jesu sig es agɛɛ a sosiem a, -li fig usu nyam êl luw af a, etɛɛ -l'oc ɔlu a ek'anɛɛ in eci faja em a -l'usm es Jesu ec'any af. ⁵ Eke Jesu b'ekɛɛ agɛɛ a ec'ɔmn a, li dad sos es wɛw es a ninɛ: «Em jim, m'oc ɛ e sikpl a m'ap'ɛ.»

⁶ Ol eci low any uw esɛl beb sig es yogɛɛ, etɛɛ am tutr el ec'erm em dad esɛ: ⁷ «Kɔ bla etɛɛ egɛɛ na am dad odad nɛnɛ ee? N'am ɔbr Nyam any! Bwo ec'egɛɛ ɔtu eke k'óc sikpl ap ek'ow elm Nyam

† **1:44** Èkn Matie 8.4 ec'akr otar a. † **2:1** akɛɛ:Mark 1.29 em a, ke wɛl tutr ek'ow el Simɔ Pier lele Andre ab ec'akɛɛ.

sony coco ee?» † ⁸ Eke Jesu uw el e sow tutr ab any a, li dad wɛl ninɛ: «Kɔ bla ɛtɪ am tutar ów amua na ɔny ec'erm em ee? ⁹ Kɔ bogɪ ec'anake ɛw fuɛfuɛ eke wɛl ki dad sos es wɛw ɛs ab ee? "M'oc ɪ e sikpl a m'ap'ɪ", oglog ke wɛl dád'r ɛsɛ: "Ìgb oc ɪ eci faja a ke án es ee"? ¹⁰ Gbɛkɔ m'erur eke k'uwɪ low na any: wus na af, ɛɪɪ ec'Iy ɔny abusu eke k'oc sikpl ap.» ɛtɪ sica li dad sos es wɛw ɛs a ninɛ: ¹¹ «M'am dad'ɪ, ɪgb oc ɪ eci faja a eb ejagb ím gbugɪ!» ¹² Kpɛkɪ ɛɪɪ a ɪgb agɪ a fɛɪ ec'any af, l'oc in eci faja a, ɛtɪ l'ey ɔkm n'am an es n'im. Ow e low a iti dedeku ab any, ɛtɪ -n'am kɔklm Nyam -li dad -l'ɛsɛ: «Lɛɪɪ kaka s'ɛknm low akpasu na.»

Jesu ɛsɪ Levi eke k'us'r jam

Matie 9.9-13; Luk 5.27-32

¹³ ɛmeny Jesu ɛwl im Galile eci mij nɛny a. Agɪ nɔnɔ am ow in ogɪ, ɛtɪ n'am yɛgm wɛl low. ¹⁴ In ec'ec em a, l'ɛkn Alfe jim Levi, eke sig es wus labm eb usu. Jesu dad'r ninɛ: «Ûs'm jam!» Levi ɪgb ɛtɪ us'r jam.

¹⁵ Ow e jam a, Jesu im Levi ec'akɪ a, ɛtɪ am ɪj ob. Wus labm eb ɛsɛl nɔnɔ lele sikpl ɛsɛl ab am ɪj ob Jesu lele in eci jam ɛsɛl ab ab, anke agɪ amua e nɔnɔ anake am us'r jam a. ¹⁶ ɛtɪ ol e low yɛgm ɛsɛl ek'el Farisiɛl ec'ogog ec'agɪ a, ɛkn eke Jesu am ɪj ob agɪ amua fɛɪ ab; ɛtɪ -li dad in eci jam ɛsɛl a ninɛ: «Kɔ bla ɛtɪ n'am ɪj ob wus labm eb ɛsɛl amua lele sikpl ɛsɛl † amua ab ee?» ¹⁷ Jesu ɪri odad a eke -n'am dad a, ɛtɪ dad el ninɛ: «Agɪ

† **2:7** Bèbmn Ob Ap 24.16; Selu 103.3; Esayi 43.25. † **2:16** ɛkn Luk 15.2 eci akr otar a.

a ek'anḡ sos tuotuo em a, íbram sos kok es, kɔ ólu anake b'íbrm sos kok es a. M'owm eke mi k'ēsḡ agḡ eke b'ubr el sosi nenyembri nyam esel a, kɔ m'ow eke mi k'ēsḡ "sikpl esel".»

Ob owr lele ob sig ab ókrm af

Matie 9.14-17; Luk 5.33-39

¹⁸ Lēḡḡ nyam, Jan mij ok nuḡ es eci jam esel a lele Farisiel ab am enḡ neny. Agḡ ow am íbrm Jesu esē: «Kɔ bla sosiem etḡ Jan mij ok nuḡ es eci jam esel a lele Farisiel ec'ab ab b'enḡ neny etḡ ḡ e jam esel a éḡḡm neny ee?» ¹⁹ Jesu dad el nine: «Kɔ am tutar ek'agḡ lawlél eke wél esḡ mēbi eci es gbēgbí em a otu eke k'éḡḡ neny eke yow ec a anḡ el ab ee? Njaḡ! Sēḡḡ a fēḡ eke yow ec a b'ow anḡ el ab a, -li b'ow -l'ij etḡ -li b'ow -l'ēḡḡ. ²⁰ Gbēkɔ lēḡḡ am ow eke wél b'ow ony yow ec a oc es el ec'araḡḡ, ke sica -n'enḡ neny gɔḡ.»

²¹ Etḡ Jesu ub el nyandre nine: «Eḡḡ ócm gbad owr lele gbad sig ab obarm gighm. Eke kok ēben, ke gbad owr a b'ow ony gbad sig a agbr em; etḡ gbad a ec'em agbr a b'ow agb nɔnɔ. ²² Etḡ emeny ēḡḡ ócm mar owr okm marel sig em. Eke kok ēben a, mar owr a b'ow inḡ tonḡ ba ke óny marel sig a ob es. Etḡ wél b'ow irmn mar a lele marel ab ab. Tasi em a, mar owr, marel owr em wél k'ok.» †

Eḡḡ ec'Iy el nenēḡḡ ec'es ew es

Matie 12.1-8; Luk 6.1-5

²³ Nenēḡḡ e lēḡḡ nyam, Jesu lel in eci jam esel ab ab am ecr segb oḡm eci. El ec'ejagb us em a, jam esel a am bubm egbey a. ²⁴ Farisiel ow etḡ

† 2:22 Ekn Matie 9.17 ec'akr otar a.

am ibrm Jesu εσε: «Ìs any εkn, kɔ bla sosiem ετη η e jam εσεl a am kok low ek'ey ec'ol a ɔɔm abusu eke wɛl ki kok nɛnɛγη e λɛγη ee?» † ²⁵ Jesu ɔdu eb dad εl ninε: «Awlmn low eke εb ebu David in obi in obi lele in ec'agn ab ab kok λɛγη nyam eke namn am ɔny εl ab ee? ²⁶ L'ey Nyamel εm, ετη in eci agη ab ab -l'ij egb waw eci futufutu a. Low na ey egb waw εs ligbel Abiatar e λɛγη ab εm. Ey ec'ol a ɔη abusu eke egb waw εσεl sony coco k'ij egb waw e futufutu na.» † ²⁷ Jesu ign af dad ninε: «Nyam kok nɛnɛγη εγη e nimamn sosiem kɔ ow elm nɛnɛγη sosiem Nyam kokm εγη. ²⁸ Na sosiem anake εγη ec'Iy el nɛnɛγη yeji ec'es εw εs a.»

3

Jesu ewlm εγη ek'abu wew es nɛnɛγη e λɛγη Matie 12.9-14; Luk 6.6-11

¹ Εμεny Jesu εwl ow Nyam nun ign usu a. Yogη, l'εkn εγη nyam ek'abu wew es. ² Agη a fɛη ek'anη Nyam nun ign usu a ok'r anyamn af am lɛr gbiy εkn, eke li b'ow l'ewlm εγη na nɛnɛγη e λɛγη na, anke -n'am ɔl low nyam eke -li k'εbr ow af -l'ok ow ów af. † ³ Jesu εση εγη a ek'abu wew es a, ετη li dad ow ninε: «Ìgb ow anη inym es agη a fɛη ec'any af!» ⁴ Ετη n'am ibrm agη a ek'anη yogη a l'εσε: «Nɛnɛγη e λɛγη a bla lowi ey ec'ol a ɔη abusu eke wɛl ki kok ee? Low nimamn kɔ low ηηη ee? Wɛl ɔtu eke ki sɔg εγη oglog wɛl εgb'r es luw ee?» Kɔ -l'ɔbm kpu. ⁵ Ετη Jesu am lɛr εl erm

† **2:24** Εkn Matie 12.2 eci akr otar a. † **2:26** Εkn 1 Samiel 21.2-7; 2 Samiel 15.35; Ob Ap 24.5-9. † **3:2** Εkn Matie 12.10 eci akr otar a.

bebl em; sos yeji ɔw'r es anke -n'onym sɔrɔɔ ikn kaka. Li dad ɔlu a ninɛ: «Ègɔm abu es!» L'egɔm abu es etɔ l'ewl. ⁶ Kpekɔ Farisiel a ok ɔkm Nyam nuɔ igɔ usu a, etɔ Erɔd Antipas ec'ogog ec'agɔ ab ab -n'im -n'am as luku, -l'ɔl elee eke -li k'ɔnyɔn Jesu bake -l'ibi ow.

Agɔ nɔnɔ am ow Jesu ogɔ

Matie 4.25; 12.15-16; Luk 6.17-19

⁷ Jesu lel in e jam esel ab ab ocr sos es im Galile e mij saw a, etɔ agɔ nɔnɔ am us'r jam. Agɔ am anɔ Galile, Jude, ⁸ Jerusalem, Idume, Jurden ogog eci wus ab af, Tir lele Sidɔn eci baɔn saw saw a ow. Bieku na am ow eke k'ekn Jesu anke -l'iri ów a feɔ ek'ow am kok a. ⁹ Jesu dad in e jam esel a ninɛ: «Òcr mijetɔ nyam owr ewr es aɔa, yec'etɔ ke dedeku a k'átram im sel.» ¹⁰ Eke Jesu ewlm agɔ nɔnɔ a sɔsiem, agɔ a feɔ ek'ony ɔl erɔ erɔ a, am itarir eke k'eyɔn usu itɔn in abu. ¹¹ Ek'agɔ ek'abɔ enuɔ anɔ em a b'ekn Jesu a, -li b'ok wus ow ec'any af -n'am babarm -l'ese: «I Nyam ec'Iy.» ¹² Kɔ Jesu am ijl el nenɔ kponkpon dad ese: «K'ùlmn'm es!»

Jesu sɔsum erm esel lew yony ot

Matie 10.1-4; Luk 6.12-16

¹³ Ca Jesu uyu lafenɔ af, l'esɔ agɔ eke l'erur a etɔ wel ow in ogɔ. ¹⁴ El em a li sɔsum agɔ lew yony l'ot [etɔ n'ɔɔ wel nin erm esel]. † Li sɔsum l'ot wel eke wel k'anɔ in ab ke n'am erm wel -n'im -l'ɔb gbrenɔbi usu a e kokoba. ¹⁵ N'ɔɔ

† **3:14** Mark eci silel esig beb em a, wel eyɔn sodad ek'anɔ ob na [...] ec'araɔn em a.

wel abusu eke wel k'ogn abη enηη yeji. ¹⁶ Kin erm esel lew yony a ec'en: Simo (Jesu ign'n nin af Pier), † ¹⁷ Jak lele lisijim Jan ab, el Sebede ec'ey (Jesu oη el nin Bwanerges † ek'el nyandre em: "agn ek'el e low kok b'ot nyamgbrany es"), ¹⁸ Andre, Filip, Bartelemi, Matie, Toma, Jak Alfe jim, Tade, † Simo low dogηn es, ¹⁹ lele Judas Iskariot ek'ol Jesu ij ab ab.

Wel am cicr Jesu eke n'ony agn ec'abη

Matie 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10

²⁰ Emeny Jesu ewl meny ow akη a. Agη nono ewl meny ow as luku yogη tonη Jesu lel in e jam esel ab ab eηnm abusu eke k'ij ob yeji. ²¹ Jesu ec'akη ec'agn am ow eke k'oc'r ab im anke -n'am iri † eke Jesu in ki kokm eηη em owi.

²² Etη ol e low yeηm esel ek'annη Jerusalem ow a am dad ese: «Belsebul, abη enηη ec'es ew a, annη Jesu em! Ow anake ow b'oη'n abusu ke li b'otu l'ogn abη enηη a.» ²³ Jesu esη el etη n'am dad wel sodad nyandre em l'ese: «Ayaf Satan otu eke k'ognη in sosi ar ee? ²⁴ Eke batη es ew nyam ec'agn b'ognη ar el oηr em, es ew a k'otum anm ij. ²⁵ Eβen nenyembri nyam bosu nyam ec'agn ek'ubr em el oηr a, k'otum anm ij. ²⁶ Eke batη Satan b'ognη in sosi ar, oglog Satan neny okrm af in obi ab ij a, ke in eci abusu a k'otum ibnm ij; in eci es ew a uwr η. ²⁷ Etη emeny, eke wel erur eke k'im ey lec es nyam ec'akη iy'r mil a, ow it

† **3:16** *Pier*:ow e nyandre el *lebn*. Ekn Matie 16.16-18; Jan 1.42.

† **3:17** *Bwanerges*:bèbmηn Luk 9.54. † **3:18** Ekn Matie 10.3 eci akr otar a. † **3:21** -n'am iri:odad na Grøk em a, wel otu ek'itηn eiec'em dad ese -n'am dad.

ke wɛl íkɛn anym ɔny awɛn'n gbunɔ ke wɛl ótu ey in ec'akɛn a ot in eci mob a fɛɛn.»

²⁸ Eɛnɔ Jesu igɛn af dad ninɛ: «M'am dad ɔny nawrɛ em tasi, agɛn ɔtu eke k'ɛɛn sikpl fɛɛn lele sodad enunɔ fɛɛn eke -li b'ow -li dad -l'ok Nyam af ab ab ec'oc ap. ²⁹ Gbɛkɔ ek'ɛɛn nyam dad low nɔnɔ ok Abɛn Lala af a, li k'ow n'ɛɛnm ow ec'oc ap lɛɛn kaka, anke low nɔnɔ a b'ow anɛn'n af sɛɛn fɛɛn.» ³⁰ Jesu dad odad na ok ol e low yɛgm ɛsɛl ab af, anke -li dad ek'abɛn nɔnɔ in anɛn ow em sosiɛm.

Jesu lis lele lisijimɛl ab

Matie 12.46-50; Luk 8.19-21

³¹ Eɛnɔ Jesu lis lele lisijim jam ɛsɛl ab ab ow. -N'inym es gbɛn a eɛnɔ -n'ɔnɔ ɛɛnɔ ey akɛn a eke k'ɛɛn'n. ³² Agɛn nɔnɔ ok es iwr ɛlul Jesu em, eɛnɔ wɛl dad'r eke: «Kin, esɛn lele esɛnɔ jimɛl ab ek'ow inym es gbɛn a. -N'am erur eke -li k'ɛkn'ɛn.» ³³ Eɛnɔ Jesu dad ninɛ: «Kɔ bwo el em lis ee? Eɛnɔ kɔ bwo el el em lisijimɛl ee?» ³⁴ Eɛnɔ eke l'ɛw nyamn li lɛr agɛn a ek'ok es iwr did ɛlul il em a, li dad ninɛ: «Kin em lis lel em lisijimɛl ab ek'anɛn anɛn, ³⁵ anke ɛɛnɔ kaka fɛɛn eke bi kok Nyam ec'erur a, el em lisijim, em lisijow, lel em lis ab.»

4

Wus akpasu akpasu yar e nyandrɛ em odad

Matie 13.1-9; Luk 8.4-8

¹ Sakp ejeci, Jesu ow Galile eci mij nɛny a, eɛnɔ n'am yɛgm agɛn low. Agɛn nɔnɔ ow ar did ɛlul il em. Na sosiɛm l'ɛy mijɛɛnɔ nyam ek'anɛn mij af ab em eɛnɔ li sig es. Bieku a nimum ok es mij nɛny a. ² Jesu am ot nyandrɛ em ec'ow nɔnɔ yɛgmɛn

el low. In eci low yegm ab em, n'am dad l'ese:
 3 «İgnn loru es irir! Ləgn nyam, egb ewl es nyam
 im ɔgm am ewl egb. 4 Eke n'am ufñ egb ey ab
 es a, † beb ok ebr af etñ ɔr ow sus ij. 5 Beb ok
 mebn wus af, usu eke sec enym. Kpekn -l'eli sec a
 ek'enym a sosiem. 6 Kɔ eke ligbn ow afr a, l'ebal
 egb a eke eli ok ɔkm a etñ li wewr ow es anke
 min ɔnym el wus tasi. 7 Beb ejeci ok usu eke mirñ
 anñ. Mirñ a eli ɔny awñ el es. Na sosiem -l'osum
 ey kaka. 8 Gbəkɔ egb ey a e beb ok wus mamn
 af. -L'eli -l'ok ɔkm, -l'agb etñ -l'osu ey. Beb ɔsu
 likñ lele ləw ab, beb ec'a ekñ nyahan etñ ow e
 beb a ɔsu ekñ yen.» 9 Etñ Jesu ign af dad nine:
 «Ek'ɔnyñ ɔru eke k'irir, ke írir senyn senyn!»

*Low sosiem eke Jesu b'oc nyandre odad yegmn
 aḡñ low*

Matie 13.10-17; Luk 8.9-10

10 Eke Jesu anm bieku ab ab ij a, in e jam esel
 ləw yony a lel aḡñ a eke b'anñ in ab a, am ibrm'n
 low sodad nyandre ab af. 11 Jesu dad el nine:
 «ɔny enan Nyam eci gbrenḡbi usu a ec'ów a eke
 ləl es a ec'any uw. Kɔ el ec'a, nyandre em cɛ
 m'am dad el, 12 yec'etñ ke
 -li bi lər ke -li k'eknmñ;
 -li b'iri ke ow k'okm el es sos em,
 anke blel ow am ok el es sos em,
 blel -l'əwl meny -l'ow Nyam oḡñ,
 ke blel ow áp el low.» †

Wus akpasu yar a ec'akr otar

Matie 13.18-23; Luk 8.11-15

† 4:4 Ekñ Matie 13.4 eci akr otar a. † 4:12 Esayi 6.9-10, Septant
 em oc'odad eke wel oc.

13 Ետն Jesu dad agն a ek'անդ yogն a nine: «Օնյ յտumn irimn egb ewl es a ec'odad a e nyandre? Ayaf b'ow յtur irir sodad nyandre em a fեղ ee? 14 Egb ewl es a ewl Nyam odad. 15 Ebr ab af a eke egb a ok a, el agն eke b'iri odad a. Կքեկն Satan ow յոնյ odad eke wել ewl el ec'erm em a oc es. 16 Mebn wus a eke egb a ok a, el agն eke b'iri odad a ke կքեկն eb'r sos em inն em. 17 Gbeko, -li yeбmn odad a okm min el em, -li b'ew erm af tել cե. Eke sica sos es յw owi oglog gbre ij owi b'ow Nyam odad a sosiem a, -li b'egbr յmn a fafa. 18 Wus a eke mirն ոոոո anն af ke egb a ok af a, el agն eke b'iri odad a. 19 Gbeko wus anն ec'erm mij ebr, ob յոնյ e meju lele wus ec'ow aw ejeci ոոոո iy el erm em gbոն, etն յոնյ odad a awն es el em, ke otum յsum ey kaka. 20 Wus mamn a el agն eke b'iri odad a ke eb'r. Ow յsu ey el em. Beб յsu likն lele lew ab, likpr յsu ekն nyahan etն beб a յsu ekն yen!»

Կենի e nyandre em odad

Luk 8.16-18

21 Jesu ibrm el nine: «Կո կենի eke wել b'ign a, ob ew eke wել k'ubur es oglog kofa ew eke wել k'oc ew sosiem wել b'ign ee? Njan! Tasi em a, ob gege af wել b'itmn es. † 22 Էben low fեղ eke lոl es a b'ow ey յkm, etն yec'ek'անդ ncebn em a b'ow ilm any usuayl em. 23 Ke egn ek'ոնյ յru eke k'iri a, iri gոն!»

24 Ետն emeny Jesu dad el nine: «Էwr low fեղ eke b'ow irir a erm senyn senyn! Anke akunda yec'em eke b'ow ocr ebmnin ob յոնյ egn ejec'a,

† 4:21 Bèбmn Matie 5.15; Luk 11.33.

ow em ce Nyam yeji b'ow ebmn ony ony, etn li b'ow li kok l'akm ony ec'a. ²⁵ Tasi em a, egn ek'iri odad a ke ucu ony es a, Nyam b'ow obn'n; ko egn ek'irim kaka a, tel a eke l'iri a yeji, wel b'ow ony oc'r es erm af.»

Egb ey eke el obi eli ok okm e nyandɛ em odad

²⁶ Emeny Jesu dad nine: «Nyam e gbrenḡbi usu a otarir es odad na ab: ign nyam ewl egb ey in ec'ogm a. ²⁷ Sica n'im etn n'am ir eb, l'eru es l'igb, ncok lele legn owr ab ese segn feḡ ec'ab af. Gbeko egb ey a eli ok okm etn am agb ek'egḡ a in obi uwm ow e low kaka any. ²⁸ Ko wus in obi li bi kok etn egb ey a b'eli ok okm, agb ton usu sel em. ²⁹ Etḡ ek'egb ey a usu a, kpekḡ egḡ a ow el ec'ub em, anke ow it eke sica wel k'ub el goḡ.» †

Likḡ e liy ec'odad nyandɛ em

Matie 13.31-32, 34; Luk 13.18-19

³⁰ Emeny Jesu dad nine: «Bla lowi wel otu eke k'oc bebmn Nyam e gbrenḡbi usu ab ab ee? Etḡ bogḡ ec'odad wel otu eke k'oc dadr ow e low ee? ³¹ Nyam e gbrenḡbi usu a anḡ ese likḡ e liy nyam eke wel ewl af. Gbuḡ eke wel k'ewl'l a, l'el egb ey a feḡ em eci likekli tasi. ³² Sica eke li b'eli l'ey okm a, li b'agb l'akm wel feḡ. Li b'ok ál, li faf es ton bake ór ám ow sus mel in ec'ál a eci low ew a.»

³³ Sodad nyandɛ amua em anake Jesu b'oc am dadr el Nyam ec'odad a, yec'a ce eke -l'otur eke -li k'oc -l'ew es erm em a. ³⁴ Sakp sakp feḡ Jesu b'oc sodad nyandɛ em am dadr el ów. Gbeko

† 4:29 Bèbmn Joél 4.13.

eke li b'ann̄ in e jam esel ab ab a, li b'otar ów a fɛɲ akr l'ok wɛl.

Jesu adar lidgbegb

Matie 8.23-27; Luk 8.22-25

³⁵ Lɛɣɲ a cɛ eci ncebles a, Jesu dad in e jam esel a ninɛ: «S'úbar mij jam a.» † ³⁶ Ɛtɲ eke -l'elul bieku ab es a, jam esel a ok letɲ a eke Jesu ann̄ ɛm ab ɛm, ɛtɲ -n'im. Mɛtɲ ɛjɛci yɛji ann̄ ɛl saw. ³⁷ Ɛl ec'ubr ɛm a, kpɛkɲ lidgbegb okr ɛl es ɛtɲ mra am ɛlul ɛl, toɲ mij am bubm ok ɛl letɲ ɛm. ³⁸ Jesu gbɛ ɛkpn ob, ɛru es letɲ nɛny a am ɛru mɛmn. Jam esel a am uwr'r dad'r ɛsɛ: «Low yɛgm aɣɲ ɛs, kɔ ɛy e luw na eke s'am ow s'uw a, ow am kokm'ɲ low kaka ee?»

³⁹ Jesu ufɲm es ɛtɲ dad lidgbegb a lele mij ab ab ninɛ: «Írmn es! Àdar!» Ɛtɲ lidgbegb a ec'ɛlu a ubr es ɛtɲ usu a fɛɲ irm es tɲɲ. ⁴⁰ Sica Jesu am dad in e jam esel a ɛsɛ: «Kɔ bla ɛtɲ ɛrɲn am ɔny ɔny ee? Kɔ ɔny k'ɔnymn ɔmn cɛ ee?» ⁴¹ Jam esel a ɛrɲn ligbel am ɔny ɛtɲ am dad ɛl ɔfr ɛm ɛsɛ: «Kɔ bwo ɛl ɛɣɲ ikɲ na eke lidgbegb lele mij ab b'ɔny in ec'ɛlum ab ee?» †

5

Jesu ewlm abɲ ɲuɲ ɛs nyam

Matie 8.28-34; Luk 8.26-39

¹ Jesu lel in eci jam esel ab ab im ok Galile eci mij jam a, Geraseni † ɛyɲ eci wus ab af. ² Eke n'ann̄ mijɛtɲ ab ɛm l'us es a, kpɛkɲ ɛɣɲ nyam

† **4:35** Ɛkn Luk 8.22 eci akr otar a. † **4:41** Bèbm̄n Selu 65.8; 89.10; 107.23-32. † **5:1** *Geraseni*:Ɛkn Luk 8.26 lel in ec'akr otar ab ab.

annah es oc usu a ey okm ow am obr'r. Egh a, abh nuj anh'n em. ³ Suwomu ec'arah anake li b'annah a. Egh kaka otum ucurm'n es, ngbraka em bōbō yeji, ⁴ anke sakp nōnō wel b'awh'n akr lele sabu ab ngbraka em, kō li b'ony feh li bubr es. Egh kaka onym lec eke k'otu ony'n yeji. ⁵ Segh feh, ncok lele legh owr ab, li b'annah suwomu ek'annah mafeny em a ec'arah; n'am babarm ke n'am ot mebn li kokr in sosi mob.

⁶ L'ekn Jesu akpoj em, l'uru es l'ow, l'ok owrokp wus ow ec'any af, etj n'am elu lebl tuotuo li dad l'ese: ⁷ «Jesu, Nyam ek'annah afr kpekpe ec'Iy, kō bla lowi anj ey arahn ee? Nyam e nin em m'am njōh'n, kī kok'm low nuj!» ⁸ Abh nuj a ew lebl am dad eben anke Jesu ikj anym dad'r nine: «Abh nuj, ey okm egh na em!» ⁹ Ca Jesu am ibrm'n ese: «Kō ayaf wel b'eshn'n ee?» Li dad nine: «Wel b'eshn'm "Bubute", anke s'eny nōnō.» ¹⁰ Etj n'am at lebl es ni njōh Jesu l'ese: «K'ogh abh enuj amua k'ngboh wus ikpr ab af.»

¹¹ Yogh, gbroko nōnō anj ek'am ij ob lafeny a saw. † ¹² Abh enuj a am njōh Jesu dad ese: «Ogh ey s'im sigbroko amua ogh a yec'etj ke s'ok el em!» ¹³ Jesu oj el ow ec'abusu. Abh enuj a ok okm egh ab em, etj im ok sigbroko ab em. Gbroko a feh ek'annah yogh a otu eke k'ij fandi yony. El a feh -n'annah lafeny ab af -l'uru es -l'ok mij lekpl ab em, etj -n'emn.

¹⁴ Es uru em, sigbroko osu esel a ewl im am ob

† 5:11 Eke sigbroko anj eb ab em, ke ow am yegm eke low na am ey agh ek'elm Jwifel a eci eb em, anke gbroko el Jwifel e criē (Ob Ap 11.7; Ol Okn 14.8).

amani eb ab em lele sikpukpu em ab. Etn agn am ow ekn low yec'a ek'ey a. ¹⁵ -L'ow -n'ehn Jesu, etn -l'ekn egn a eke legn sig em abn enun an n em a eke sig es. Sica li sus mob; nun em ayal. Etn agn a erhn am ony. ¹⁶ Agn a ek'ekn ow a fen ek'ehn egn a ek'onny abn enun a, lele low yec'a ek'ehn sigbroko ab ab a, am awl ow ec'ow ok el. ¹⁷ Etn agn a fen ek'ow a okr af am nohn Jesu eke li k'ngboj el eci wus ab af.

¹⁸ Eke Jesu am ey mijetn ab em a, egn a ek'onny abn enun bake ewl a am dad'r ese: «Ek'ow akpl'n sos em, ke m'am erur eke mi k'an n ab!»

¹⁹ Jesu egnm, gbeko li dad ow nine: «Ewl im n ec'agn a ogn a, ke awl ow a fen eke es Kotoko kok on'n a, lele sorn ikn e n'onny n ec'ab ab a ok el.» ²⁰ Egn a im, etn l'ob nun Eb Lew † ab em, n'am dad ow a fen eke Jesu kok on'n a l'ok agn. Etn agn a fen low iti any.

Jesu ewlm jow nyam etn igbm Jayirus jow a luw em

Matie 9.18-26; Luk 8.40-56

²¹ Eke Jesu an n mij jam a owr mijetn em ec'a, agn noko gb el ow iwr did elul il em mij neny yog n. ²² Egn nyam eke wel b'es n Jayirus, Nyam nun ign usu a ec'es ew es an n ow etn eke l'ekn Jesu a, l'ok owrop wus ow ec'any af. ²³ N'am at lebl es ni nohn Jesu li dad l'ese: «Em jowli am uw. Ow ke at'r abu nun, yec'etn ke li k'uw m ko ke n'an n owr.» ²⁴ Jesu ab -n'im, etn agn noko a ek'aam ewl'l a am itarir -l'ul il.

† 5:20 Ekn Matie 4.25 eci akr otar a.

25 Bieku na em, yow nyam eke b'ub abu ke mebl a ednm es toj ij akpo lew yony anj. 26 L'ij gbre nono gbél sos kok esél nono ec'abu em. Ni njun in ec'os fex, ko l'ewlm, gbekó catj anake ol a am otu yej'a. 27 Etj eke l'iri Jesu e lís e l'ow a, l'ow l'ey dedeku ab em, l'ec Jesu jam, etj l'itjn ow eci mob sus em a abu. † 28 Ke li dad in ec'erm em nine: «Blél mi k'itjn in e mob sus em a abu ce, ke m'ewl ñ.» 29 Kpekj l'ekn eke mebl a ek'am ok'r a edj es, etj l'ekan in sosi em eke l'ewl in ec'ol ab em. 30 Akf af yogj ce Jesu uw any eke lec nyam ey okm in em. L'edj meny bieku ab em etj n'am ibrm wel li dad l'esé: «Kó bwo ec'egj itjn em eci mob sus em a abu ee?» 31 In e jam esél a am dad'r esé: «Ám ekn agj nono na ek'am itarir -l'ul'j a, ke ám ibrm egj ek'itjn'j abu ee?» 32 Etj Jesu am ew nyamn in e saw saw a, yec'etj ke l'ekn egj a eke kok low na a. 33 Yow a erjn am ony, n'am ufj, anke l'uw low a ek'ejn'n ab any. Na sosiem l'ow l'ok ówrókpwus Jesu ec'any af, etj l'egj low a l'eb. 34 Jesu dad'r nine: «Em jow, j ec'omn a ewlm'j! † Ìm erm es ey em, ke éwl j ec'ol ab em góh.»

35 Jesu odad anj nenym am dad etj agj anj Jayirus ogj a ow. -N'am dad ow -l'esé: «Ejón uw! K'ijr low yegm agj es gbre ófr ófr.» 36 Jesu usm el e sodad ebl a jam † ko li dad Jayirus nine: «K'uru erjn, ko ony omn sony coco ce.» 37 N'óom egj

† 5:27 Ekñ Matie 9.20 ec'akr otar a. † 5:34 j ec'omn a ewlm'j:odad na Grek em a, wel otu ek'itjn ejec'em dad esé j ec'omn a sog'j. † 5:36 Jesu usm el e sodad ebl a jam:odad na Grek em a, wel otu eke itjn ejec'em dad esé: *marem, Jesu iri el e sodad a.*

kaka abusu eke k'im ewl'l ek'ow elm Pier, Jak lele Jan ek'el Jak lisijim ab ce. ³⁸ -N'im -l'ok Jayirus ec'akɲ a; yogɲ, sɔg ɔnym nun. Jesu ekn ek'agɲ am ikɲ ɔɲn babarm. ³⁹ L'ey akɲ a, etɲ n'am ibrm wɛl l'ese: «Kɔ bla sosiem etɲ am ikɲn ɔɲn ɔgr ee? Dedyɔwli a, l'uwm kɔ memn n'am eru.» ⁴⁰ Etɲ dedeku a am kokr Jesu miyer. Ow sosiem l'ogɲ agɲ a fɛɲ ok ɔkm. Gbɛkɔ l'esɲ iy es a, iy lis a, lel in eci jam esɛl agɲ nyahan ab ab, etɲ -l'ok akɲ a eke dedyɔwli a anɲ a. ⁴¹ N'ɔny ow abu, etɲ li dad ow ninɛ: «*Talita, kum!*»† (Ow e nyandre el: "Dedyɔwli, m'am dad'ɲ, igb!") ⁴² Kpɛkɲ dedyɔwli a igb etɲ n'am an es. Ke dedyɔwli a, n'ɔny akpo lɛw yony. Agɲ a fɛɲ ek'anɲ yogɲ a, low iti any. ⁴³ Jesu am dad el lebl tuɔtuɔ em ese: «Kɪ dadr k'okr eɲɲ kaka.» Etɲ emeny l'igɲ af li dad ninɛ: «Ōɲan in ob tɛl l'ij.»

6

Nasaret baɲɲ eyɲ ubm Jesu nawre

Matie 13.53-58; Luk 4.16-30

¹ Jesu ɲgboɲ yogɲ, etɲ n'im Nasaret baɲɲ a eke l'agb a. In eci jam esɛl a im ewl'l. ² Nɛnɛɲɲ e lɛɲɲ a Jesu am yɛgm agɲ low Nyam nun igɲ usu a. Yogɲ, agɲ nɔnɔ anɲ. Eke -n'am iri Jesu eci low yɛgm a, low am iti el any etɲ -n'am dad -l'ese: «Kɔ bogɲ low na anɲ ow'r ee? Etɲ bogɲ eci nun em ɔny anake n'ɛɲɲ ab ee? Ayaf li b'ɔtu li kok sakrowa amua yɛj'ee? ³ Kɔ eɲɲ na ow elm ɔgɔg es ɔdu es ab ee? Mari jim † ab ee? Jak, Jose, Jud

† **5:41** *Talita, kum*:Sɛbr a eke -li b'ɛbr ab em e nyam ek'el Arame a, Jesu oc dadr odad. † **6:3** Ekn Jan 6.42.

lele Simo ab ec'el lisijim ee? Etn ko lisijowel gbɛ irm ey ab aɲa ee?» Ów amua feɲ óom Nasaret eyɲ abusu eke k'ony om̄n Jesu em. ⁴ Ow sosiem li dad wɛl nine: «Usu a feɲ wɛl b'ony kokoba ob es ec'elum, ek'ow elm in ec'eb a, in ec'agɲ em, lel in ec'akɲ ab cɛ eke wɛl ónym in ec'elum.» † ⁵ Jesu otum kokm akrowa kaka Nasaret yogɲ, ek'ow elm ólu beb eke l'at abu nuɲ ke ewl a. ⁶ Etn eb eyɲ a ec'om̄n onym a e low am at'r sel.

*Jesu erm in e jam esɛl lɛw yony a
Matie 10.5-15; Luk 9.1-6*

Emeny Jesu am ɛc baɲɲ baɲɲ a ek'anɲ saw saw yogɲ a, etɲ n'am yɛgm agɲ low. ⁷ L'ɛsɲ jam esɛl lɛw yony a, etɲ l'ob nuɲ n'am erm wɛl agɲ yony yony. N'otɲ wɛl abusu abɲ eɲuɲ feɲ eci nuɲ af. ⁸ Etn n'am ijl wɛl neny li dad l'ɛsɛ: «Ony ec'ejagb us em a, k'òcr ob kaka ek'ow elm kpama cɛ. K'òcr futufutu, k'òcr ekpr, k'òcr os k'ánɲ ony ekpr em. ⁹ Òkr còkrukpo gbɛ, ke éwal mob sus em nyam cɛ. ¹⁰ Eke batɲ okr akɲ nyam etɲ agɲ a eb ony a, ke áɲɲɲ yogɲ toɲ ony eci lɛgɲ a eke k'imn a ow. ¹¹ Eke batɲ usu nyam ec'agɲ eɲɲm ebm ony, oglog eɲɲm eke k'iri ony e neny em ec'odad, ke ókr okm yogɲ, cícr ony ec'akr sɛc a okr el es, † ke ow íj low ɲuɲ a eke -li kokr a eci dan̄ku.» ¹² Jam esɛl a im etɲ -n'am ob erm em itɲɲ eci kokoba. ¹³ -N'am ogɲ abɲ eɲuɲ nɔɲɔ, etɲ -n'am udu ólu a mun nuɲ -l'ewlm wɛl. †

† **6:4** Bèbmn Luk 4.24 lele Jan 4.44 ab. † **6:11** Èkn Matie 10.14 ec'akr otar ab. † **6:13** Bèbmn Jak 5.14.

*Jan mij ok nuŋ es e luw owi
Matie 14.1-12; Luk 9.7-9*

¹⁴ Eke Jesu e nin a eb es usu a feŋ a, eb ebu Erōd Antipas yeji iri in e lebl. Wel am dad ese: «Jan mij ok nuŋ es igb luw em; na sosiem anake n'am ɔny abusu li kok sakrowa a.» ¹⁵ Beb am dad ese: «Eli.» Oglog am dad ese: «Egŋ na anŋ ese kokoba ɔb esel esig ab af.» ¹⁶ Ek'ów amua na ok Erōd ɔru em a, li dad nine: «Jan mij ok nuŋ es a eke m'ɔŋ abusu wel ubr nuŋ es a, anake igb luw em a!»

¹⁷⁻¹⁸ Kin elel eke Jan mij ok nuŋ es e luw owi a ecr. Erōd Antipas oc lisijim Filip e yow Erodiad. Jan im dad Erōd nine: «Ow itm eke k'oc esŋ jim e yow.» † Etŋ ow sosiem Erōd ɔŋ abusu wel ɔny Jan ok ŋgbraka elu sobel em. ¹⁹ Erodiad ɔny Jan e sifn; n'am erur eke li k'ibi ow kɔ n'éŋnm ow ec'abusu, ²⁰ anke Erōd b'ɔny Jan eci muru. Tasi em a, li b'oc ow ese egŋ lala af, ese low neny nyam es af, etŋ li b'ew ow erm. Eke batŋ l'iri Jan ec'odad, ke ow ám ew'r sel at sos em. Gbekɔ li b'erur eke li k'iri ow ec'odad.

²¹ Sica legŋ nyam Erodiad eŋn abusu eke k'ibi Jan mij ok nuŋ es a. Ow el Erōd e mew ec'es gbeŋbl e legŋ. Erōd esŋ in eci saw saw e nyimn esel a feŋ, sɔda eyŋ fandi eci anym esel a, lele Galile ec'agŋ eŋbel ab ab ob ij em. ²² Yogŋ anake Erodiad jow ow ey ob ij usu a, ke am ub ej a. Erōd lel agŋ a eke l'esŋ ob ij em ab ab erur dedyowli a e low. Etŋ Erōd am dad dedyowli a ese: «Kɔ bla ob iy am ibrm eke mi k'ɔŋ ee?» ²³ N'am ij neny

† **6:17-18** Ekn Matie 14.4 ec'akr otar a.

li dad l'esse: «Ìbrm im ob fəŋ ek'am erur a, m'ow m'ow. Ek'ow el em ec'es ew a eci likpr bəbə yeji, m'ow m'ow.» ²⁴ Kpekŋ yowli a uru es im dad ok lis ninε: «Em lis, kə bla ob iy mi k'ibrm ee?» Lis dad'r ninε: «Ìbrm Jan mij ok nuŋ es e nuŋ a.» ²⁵ Kpekŋ dedyowli a ogŋ es im eb ebu a ogŋ a, etŋ li dad ow ninε: «Ìs'm sicaca Jan mij ok nuŋ es a eci nuŋ a wayas em!» ²⁶ Eb ebu a sos ow es amani a eke l'iri a eci, gbəkə li k'otum l'owrm sar ij, neny a eke l'ij lele agŋ a eke ok es ab ab sosiem. ²⁷ Kpekŋ n'ow usu ow esel ab em ec'egŋ nyam abusu eke k'im ubr Jan nuŋ es. N'im sobel em yogŋ, etŋ l'ubr ow nuŋ es. ²⁸ L'oc l'ow n'ow dedyowli a, etŋ ow oc im ow lis. ²⁹ Eke Jan eci jam esel a b'iri low na a, -l'ow, etŋ -l'oc ow eci sos megl a -n'im -l'oc es.

*Jesu iyr agŋ ek'afŋ fandi yen es lok
Matie 14.13-21; Luk 9.10-17; Jan 6.1-14*

³⁰⁻³¹ Erm esel a eke Jesu erm a, ewl ow etŋ eke -l'okr es Jesu ab a, -n'am ob juma a fəŋ eke -li kokr a lele low a eke -li yeɡmn agŋ ab ab a ec'amani -l'ok ow. Eke -n'am dad ow odad a, agŋ nɔnɔ am ow etŋ am ewl tonŋ -n'onymn abusu kaka fəŋ eke -li k'ij ob; etŋ Jesu dad in e jam esel a ninε: «Òwr s'imn saw em aŋa, bake ébr sel tel.»

³² El sony -l'ok mijetŋ em -n'aam usu saw em ek'irm es. ³³ El ec'im em a, agŋ ekn el, etŋ l'uw any ek'ow el Jesu lele in eci jam esel ab ab anake aam a. Kpekŋ agŋ amua anŋ banŋ a ogŋ es ikŋ anym im ok usu a eke -n'aam a. ³⁴ Mijetŋ a b'itr es eke Jesu b'us es a, l'ekn agŋ nɔnɔ ek'ok es esε

mæceb ek'onym ɔsu es af, † etɲ el owi ɔny'n ɔɔɲɲ.
Ow sɔsiem, n'am yeɣm wɛl ów nɔnɔ.

³⁵ Eke læɲ ec a, jam esɛl a ow eɲɲ Jesu etɲ am dad'r esɛ: «Læɲ ec, etɲ usu na yeɲi ew usu saw em. ³⁶ Òk aɲɲ ab es ím sikpukpu a lele baɲɲ baɲɲ ek'anɲ saw saw aɲa ab ab em yec'etɲ ke -l'ól ob ij.» ³⁷ Jesu dad el ninɛ: «ɔny obi, ɔɲɲ el ob -l'ij!» -Li dad ow ninɛ: «Kɔ futufutu os ekɲ læw † si k'im s'ól s'ow s'ɔɲ el -l'ij ee?» ³⁸ Li dad wɛl ninɛ: «Ímn ekan! Kɔ futufutu abi anɲ ɔny ee?» -N'im -l'ibrm etɲ -l'ewl mɛny -l'ow -li dad ninɛ: «Futufutu yen lele ɔcn yony ab cɛ anɲ.» ³⁹ Li dad jam esɛl a eke k'ɔɲ aɲɲ a ok es eku em eku em suw owr ab af. ⁴⁰ -N'ɔɲ aɲɲ a ok es sɛɲɲ em sɛɲɲ em. Bɛb ok es ekɲ yen yen, oglog ok es ekɲ yony lele læw læw ab. ⁴¹ Jesu oc futufutu yen a lele ɔcn yony ab ab, l'igbl any oɲɲ afr, etɲ l'ɛlu Nyam bia. Li bubr em n'ɔɲ in e jam esɛl a eke ki cɛc ɔɲ aɲɲ a. Li cɛc wɛl ɔcn yony a yeɲi. ⁴² Aɲɲ a fɛɲ ij ob a lok iy. ⁴³ Jam esɛl a ot ekpr a eke wal es a as luku etɲ ow iy mulu læw yony. † ⁴⁴ Aɲɲ a fɛɲ ek'ij ob a, eɲɲ fandi yen anɲ em.

*Jesu am an es mij lekpl ab af
Matie 14.22-33; Jan 6.15-21*

⁴⁵ Kpɛkɲ eke low na ey oc es a, Jesu ɔɲ in e jam esɛl a ok mijetɲ ab em eke k'ikɲ anym im mij lekpl a e jam a, Betsayida eb ogog a, ke n'ánɲ in obi l'afl bieku ab es. ⁴⁶ Eke l'ɛlu wɛl es a, l'uyu lafeny ab af eke li ki ɲɔɲɲ Nyam.

† **6:34** ɔsu es:bèbm̄n Awl 27.16,17; 1 Èb Ebu 22.17. † **6:37** Os nyam el ɔɲm juma kok es nyam eci læɲɲ nyam e labm sɔɲ. † **6:43** Bèbm̄n 2 Èb Ebu 4.42-44.

⁴⁷ Eke lægŋ am uk a, jam esel a anŋ mijetŋ ab em, mij araŋn yogŋ, etŋ Jesu anŋ ákpaf a. ⁴⁸ Jesu ekn eke jam esel a am ij gbre mij ɔr ab em, anke læf am elu ɔbr el. Eke lægŋ am eny ow a, Jesu am an es mij ab af im eŋn el, n'am ɔl eke li k'afŋ wæl es. ⁴⁹ -L'ekn ow ek'ow am an es mij ab af ow; -li tutr ek'ow el ɔŋnabŋ, etŋ -n'am babarm. ⁵⁰ El feŋ -l'ekn ow etŋ -li kpikpr̄m es. Kpækŋ Jesu dad el ninɛ: «Erm úsu ɔny lokm! Erŋn k'óny ɔny! Kɔ em!» ⁵¹ L'ey mijetŋ ab em li sig wæl es em, etŋ læf a irm es. Jam esel a low iti any toŋ afŋn es, ⁵² anke akrowa a ek'ey futufutu a eci cɛc em a, -l'irim ow okm el es sos em, el ec'erm tuɔtuɔ a sosiem.

Jesu ewlm ɔlu Genesarɛt wus af

Matie 14.34-36

⁵³ Eke Jesu lel in eci jam esel ab ab ubr mij lekpl a e jam a, -n'im -l'ok Genesarɛt eb em. - L'itr mijetŋ ab es, etŋ -l'us es. ⁵⁴ El ec'es us em a, kpækŋ agŋ uw Jesu any, ⁵⁵ -l'ewl amani a wus ikpr a nimum af etŋ agŋ ot el ec'ɔlu ogo af am ow yogŋ a eke -l'irir eke Jesu anŋ a. ⁵⁶ Usu a feŋ eke Jesu am ey a, ke ow el baŋn gbɛl em o, ke ow el baŋn likekli em o, ke ow el kpukpu em o, agŋ am ot ɔlu ow ejem araŋn. -N'am ŋɔŋn ow eke ow ki yeɓ wæl itŋn in e mob sus em a ec'enyembri a cɛ abu, etŋ agŋ a feŋ ek'am itŋn mob sus em a abu a, am ewl.

7

Ey lagŋel ec'eb ir owi

Matie 15.1-9

¹ Ca Farisiel lel ol e low yegm esel beb ek'anη Jerusalem ow ab ab, iwr did elul Jesu em. ² - L'ebmn nyamn eke Jesu e jam esel ab em ec'agn beb yogm sabu ese elel eke el ec'eb ir a am ibrm ab af, etη -n'am ij ob.

³ Ke tasi em a, Farisiel lele Jwifel beb ab ogn a, eke yogm abu, k'otum ijm ob; anke -li b'ucu el aghiyel ec'eb ir owi amua -n'onny es. † ⁴ Na sosiem, eke -n'anη an ol usu batη -l'ow gbugη, -l'ijmn ob eke -l'akprm mij sos. † Etη emeny -n'onny agη em ec'eb ir owi nono yej'eke -li b'osu ese mij kpok, ob ijr kpokpo lele sijowre ab ec'elel eke wel k'etηn es ab af.

⁵ Ow sosiem Farisiel a lel ol e low yegm esel ab ab am ibrm Jesu ese: «Kɔ bla etη ey lagηel ec'eb ir owi a ek'ɔη ey a, η e jam esel a eluam ee? - Li b'ot sabu ek'aylm -n'am ijr ob.» † ⁶ Jesu am dad el ese: «Ony, agη enyembri yony yony esel! Nawre tasi, Esayi dad ony e lís e low in e kokoba ob ab em:

Nyam dad eke agη amua na neny em ɔfr ɔfr
-n'am kɔklm im,
kɔ el ec'erm a kpab es em e lís.

⁷ Nunη ɔfr ɔfr agη amua am ign'm,
anke agη em ec'ów anake -li b'oc
-n'am yegmn agη low a.»†

⁸ Etη emeny Jesu usr af dad ninε: «Ony bi waal Nyam ec'ol a ec'ów a elul es, etη b'ucur agη em

† **7:3** Luk 11.38. † **7:4** -l'ijmn ob eke -l'akprm mij sos:odad na Grek em a, wel ɔtu eke itηn ejec'em dad ese: -l'ijmn ob kaka fen eke b'anη ob an ew usu ow a eke -li yoyogm es. † **7:5** Ekn Matie 15.2 ec'akr otar a. † **7:7** Esayi 29.13, Septant em ec'odad eke wel oc.

ec'a ɔnyn es.» ⁹ Etn emeny l'ign af nine: «ɔny, ɔnyn nyandre nɔnɔ ek'ow em b'ignh Nyam e sol a okr es, ke b'ucur ɔny ec'agn em ec'a ɔnyn es! ¹⁰ Tasi em a, Mois dad nine: “*Elum asɲ lel esɲ ab.*”† Etn l'usr af nine: “*Eɲ eke yaɣr es lele lis ab a, l'it eke wɛl k'ibi'r.*”† ¹¹ Etn ɔny, ɔny e low yegm ab em bi dadr esrɛ, ek'egɲ nyam in dad ow es oglog ow lis in esɛ: “Ob a eke mi k'ɔɲ'ɲ ɲ eci abu elum ec'a, ob a el Kɔɔban” (ow e nyandre el, ob eke wɛl oc ɛw es Nyam ec'egb wawr ɔɲ eci), † ¹² ɔny b'elul abusu es ek'egɲ ikɲ na, kɪ kokm low kaka ɔɔm es lele lis ab ij. ¹³ Eɓen anake ɔny, b'ɔnyn Nyam ec'ow ek'elu abusu es eke wɛl ki kok a otr es, ke b'ucur ɔny ec'agn em ec'a ek'irir a ɔnyn es a. Etn ɔnyn ow bubute gbɛl e bi kokr esɛ low ikɲ na af.»

Ów eke b'ɔɲ ke eɲɲ úwm anɲ

Matie 15.10-20

¹⁴ Emeny Jesu esɲ agɲ a etɲ am dad el esɛ: «Ìgɲɲ lɔru es ɔny fɛɲ k'irir. ¹⁵ Ow elm ob ek'egɲ b'ij ok lokm a, ɔɔm'n l'uwm anɲ, kɔ ow tutr eke b'anɲ in ec'erm em ɛy ɔkm a anake b'ɔɲ'n l'uwm anɲ a. ¹⁶ [Ke eɲɲ fɛɲ ek'ɔny ɔru eke k'iri a, íri gɔɲ!]]» †

¹⁷ Eke Jesu elu agɲ ab es im ɛy akɲ a, in e jam esɛl a im eɲɲ'n etɲ am ibrm'n esɛ: «Òtar nyandre a ek'ub a e low akr òk ɛy!» ¹⁸ Etn n'am dad wɛl l'esɛ: «Kɔ ɔny yeji k'ɔtumn k'irimn low

† **7:10** ɔkm Ok 20.12; Ol ɔkn 5.16. † **7:10** ɔkm Ok 21.17; Ob Ap 20.9. † **7:11** Ekn Matie 15.6 ec'akr otar a. † **7:16** Mark eci silɛl esig oglog a, wɛl éɲnm sodad ek'anɲ ob na [...] ec'aranɲ em a.

na eci nyandre ee? Uwmn any ek'ow elm ob ek'egh b'ij ok lokm a, k'otum ɔm'n l'uwm anj, ¹⁹ kɔ ów tutr eke b'anj in ec'erm em ey ɔkm a anake b'ɔh'n ke l'uwm anj ab ee? Anke ob e li b'ij l'ok sos em a, lokm ow b'ok'r kɔ ow elm erm em, etj li b'iny l'ok es.» (Odad ebl na em a, Jesu am yegm ek'ob feh akpl iju.) † ²⁰ Etj emeny Jesu dad nine: «Ów tutr eke b'anj egh em ey ɔkm a b'ɔh etj l'uwm anj. ²¹ Tasi em a, egh ec'erm em anake sow tutr enj a feh b'anj, ke b'ɔh'n l'ij nfaci, l'iy mil, l'ibi egh, ²² l'erum yow ejec'ab, l'erur lawl ec'ob; li kok low nj, l'aju egh, li wuwlm ów ab, n'ɔnyn egh nyamn eyr, li cak cak egh, n'ony tutre, ke l'ij nyamb a. ²³ Ów amua feh eke b'anj egh ec'erm em ok ɔkm a, anake b'ɔh ke l'uwm anj a.»

*Utuyɔw nyam ɔny ɔmn Jesu em
Matie 15.21-28*

²⁴ Jesu ngbon yogh a e n'anj a, etj n'im l'ey wus ikpr a eke titm Tir ab af. Eke l'ey akj nyam a, l'erurm eke wɛl k'uw any eke l'ow n'anj yogh, gbekɔ ow ibnm etj amani a eb es eke Jesu in ow anja. ²⁵ Yow nyam ek'in ec'iy yowli ɔny abj nj a, iri eke Jesu ow anj eb ab em. L'ow n'ejn ow etj l'ok ɔwrɔkp wus ow ec'any af. ²⁶ Yow a elm Jwif, wɛl ew'r Fenisi eb em, Siri wus af. † N'am njɔh Jesu eke k'ogh abj nj ek'anj jowli ab em a elu ɔkm. ²⁷ Kɔ Jesu dad'r nine: «Yèb, wɛl óh etuey ob ij ye anke ow itm eke wɛl k'oc el ec'ob

† **7:19** Bèbmn Ob Kok 10.9-16. † **7:26** Yow a, Israel ec'efnu esig ab em ec'egh.

ij a ɔŋ mɔwr ey.» † ²⁸ Yɔw a ɔdu eb etŋ dad nine: «Egŋ gbɛl, nawrɛ tasi dad. Gbɛkɔ mɔwr ey eke b'anŋ tabl ew a, b'ij etuey ec'ob eke b'akm ɛl ok wus a.» ²⁹ Jesu dad'r nine: «Low na eke dad a sɔsiɛm, ɔtu eke k'im gbugŋ. Abŋ ŋuŋ a ey ɔkm ŋ ec'iy ab ɛm.» ³⁰ Yɔw a im gbugŋ etŋ ɛŋŋ in ec'iy a ek'ɛru es ob ɛrur ob af, etŋ l'ɛkn yeji eke abŋ ŋuŋ a ey ɔkm ow ɛm.

Ɔru ablu ɛbrm nyam ec'ewlm owi

³¹ Sica Jesu ŋgboŋ Tir eci wus ab af, ɛcr Sidɔn eci, ubr Ɛb Lɛw a e wus ab af, im ok Galile e mij a oŋŋ a. ³² Agŋ oc ɛgŋ nyam ek'ɔru abl ke ɔtum dadm odad okm es a is Jesu, etŋ am ŋɔŋŋ'n eke li k'at ow abu nuŋ. ³³ Jesu ɛlu bieku ab es, oc ɔlu a im saw ɛm. L'ot sabu ey l'ok ow ɔru ɛm, etŋ l'oc in e sar nɛnym a l'udu ow anm. ³⁴ Sica Jesu igbl any oŋŋ afr, bubm sel ok etŋ dad ɛgŋ a nine: «*Efata!*»† (Ow e nyandre el "Fìg!") ³⁵ Kpɛkŋ ɛgŋ a am iri ów, anm kpab'r es nɛnym etŋ l'ɔb nuŋ n'am dad odad sɛnyn sɛnyn. ³⁶ Jesu ijl agŋ a nɛny dad nine: «Kì dadr low na k'òkr ɛgŋ kaka!» Sica eke li b'ijl wɛl nɛny eke wɛl kí dadm a, yogŋ anake agŋ a yeji, b'im am ɔb low a ec'amani a. ³⁷ Agŋ a fɛŋ anŋ low any iti ligbɛl ɛm toŋ am dad ɛsɛ: «Fɛŋ eke li bi kok a b'el ów amamn ɔfr. Li bi kok ɔru ablu am iri ów etŋ ɛl a ek'ɔtum dadm odad a, yeji bi dad ów.»

† 7:27 mɔwr ey:èkn Matie 15.26 ec'akr otar a.

Efata:Arame ɛbr ɛm Jesu dad.

† 7:34

8

*Jesu iyr agη fandi yar lok
Matie 15.32-39*

¹ Lεγη ab εm, εμεny agη nɔnɔ gbɛl ow iwr did εlul Jesu εm. Eke -n'ɔnym ob kaka eke -li k'ij a, Jesu εση in e jam εsɛl a, ετη dad εl ninε: ² «Agη amua e low am ɔny'm sɔρη, anke kin sεγη emum nyahan ετη eke -n'anηη εm ab ke -n'ɔnym ob kaka eke -li k'ij. ³ Eke m'am εlu εl es -n'im namn, -li k'ow -n'ɔnymn lεc εl ec'ejagb us εm, anke εl εm ec'agη nyam nyam anη susu kpekpe ow.» ⁴ In e jam εsɛl a am dad'r εsε: «ετη sica bogη si k'εηη ob ij s'ɔη εl usu saw εm na ek'εγη irm ab ee?» ⁵ Jesu ibrm εl ninε: «Kɔ futufutu abi ɔnymn ab ee?» ετη jam εsɛl a dad ninε: «Lɔbη.» ⁶ Sica Jesu ɔη abusu eke dedeku a k'ok es wus. L'ot futufutu lɔbη a, l'εlu Nyam bia, li bubr εm, ετη n'ɔη in e jam εsɛl a eke ki cεc dedeku a. ετη jam εsɛl a cεc ɔη εl fεη. ⁷ -N'ɔnym ɔcn abi ka ab. Jesu oc yeci yeji εlu Nyam bia ετη ɔη jam εsɛl a eke ki cεc ɔη εl. ⁸ Agη a ij ob molok iy εl ton ob wawal es. Jam εsɛl a εc ot ob a fεη eke wal es a ετη ow ij mulu εgbɛl lɔbη. ⁹ Agη a fεη ek'ij ob a, ɔtu eke k'ij agη fandi yar. Sica Jesu ɔη εl abusu eke -li k'im, ¹⁰ ετη kpekη in lel in e jam εsɛl ab ab -l'ok mijετη ab εm -n'im Dalmanuta † eci wus ab af.

---

† **8:10** *Dalmanuta*:εkn Matie 15.39. Yefenyina εm a, wɛl uwm Dalmanuta lele Magadan ab eci yogη ek'anη ab any. Ow ɔtu eke k'el εb nyam cε eci en yony oglog εb yony ek'ɔb okr af eci nin.

Farisiel am ibrm eke Jesu ki kok meny ewr nyam

Matie 16.1-4

¹¹ Farisiel ow eɲn Jesu eɲn am atar ów es in ab. Eke -l'erurir eke -li k'uk ow meb a sosiem, -li dad ow nine: «Kòk meny ewr nyam ɔɲ yec'etɲ ke s'úw any tasi ek'ow el Nyam erm'ɲ ow.» ¹² Jesu bubm sel ok eɲn dad nine: «Bla sosiem eɲn yefenyana ec'agɲ amua am ibrm eke k'ekn meny ewr ee? M'am dad ɔny nawre em tasi: wɛl k'ow kokm meny ewr kaka ɔɔm ɔny.» ¹³ Eɲn l'elu wɛl es, l'ey mijetɲ ab em l'ubr mij jam a.

Jam esel a low a k'okm es sos em kaka

Matie 16.5-12; Luk 12.1

¹⁴ Eke -n'im a, jam esel a ijl es eke k'eb futufutu, ek'ow elm futufutu nyam a ce eke -n'onymn ab mijetɲ ab em a. ¹⁵ Jesu am ijl el neny dad ese: «Èwr erm! Ke ósur sos Farisiel lele Erɔd ab e lijru a e lís.» ¹⁶ Jam esel a ek'iri low na a am dadarir el ɔfr em ese: «Eke s'ebm futufutu a sosiem anake n'am dad ey ów amua a.»

¹⁷ Eke Jesu iri ów a eke -n'am dadarir el ɔfr em a, n'am dad wɛl l'ese: «Kɔ bla sosiem eɲn am dadr esre: "Eke s'ebm futufutu a sosiem ee?" Kɔ k'irimn ce ee? Kɔ ow k'okm ɔny es sos em ce ee? Kɔ ɔny ec'erm tuɔtuɔ a sosiem ee? ¹⁸⁻¹⁹ ɔny elil anyamn eɲn éknmn es ee? Elil ɔru eɲn írimn ów ee?† K'ɔknmn legɲ a eke m'ubr futufutu yen em m'ɔɲ agɲ fandi yen a ij a, ow a ek'akm el a, mulu abi anake ecr otr ab ee?» -Li dad nine:

† **8:18-19** Jeremi 5.21; Ezekiel 12.2.

«Λεω yony.»† 20 Εμενυ l'ibrm wel nine: «Λεγη a eke m'ubr futufutu lɔbη ab em m'ɔη agη fandi yar a ij a, ow a ek'akm el a, mulu abi anake ec otr ab ee?» -Li dad nine: «Λɔbη.» † 21 Ετη Jesu usr af dad el nine: «Ετη εμενυ sica k'irimn ow k'okm ɔny es sos em ce ee?»

Jesu ewlm any eflu nyam Betsayida

22 Jesu lel in e jam esel ab ab im ok Betsayida. Yogη agη oc any eflu nyam ow etη am ηɔηη'n eke li k'itηη ow abu. 23 Jesu ucu any eflu a abu ɔny etη oc'r ab im baηη saw a. Yogη l'oc sar l'ubr ow anyamn em, l'ok ow sabu any etη l'ibrm ow nine: «Κɔ am ekn es ee?» 24 Any eflu a fifig anyamn etη dad nine: «M'am ekn agη ek'am an es, gbekɔ m'am ekn el ese ekη af.» 25 Εμενυ Jesu ok'r sabu any etη n'am ekn es senyn senyn. Sica l'ewl tasi etη n'am ekn ob feη ese elel ek'ow it ab af. 26 Ετη Jesu dad'r nine: «Èb ejagb im gbugη; kɔ k'ɔkη any kpekη kpekη k'im k'ey agη ab em.»

Pier dad eke Jesu in el Mesi

Matie 16.13-20; Luk 9.18-21

27 Ow e jam a, Jesu lel in e jam esel ab ab us ejagb aam baηη baηη a ek'anη Sesare Filip eci wus ab af a. Eke -n'anηη ejagb -n'aam a, Jesu ibrm in e jam esel a nine: «Κɔ ayaf agη bi dadr em e līs ee?» 28 -Li dad ow nine: «Agη beb bi dad ese η Jan mij ok nuη es, beb bi dad ese η Eli, etη agη likpr ec'a, -li b'oc'η ese kokoba ɔb esel ab em e nyam af.» 29 Ετη Jesu ibrm el nine: «Κɔ ɔny obi ɔny obi a, ayaf b'ocar'm ee?» Pier ɔdu eb dad

† 8:18-19 Εkn Mark 6.35-44. † 8:20 Εkn Mark 8.1-9.

nine: «Ij el Mesi a.» ³⁰ Jesu ijl el neny kponj kponj eke -li ki dadmn in e lís e low -l'okmn egn kaka.

Jesu am ewar in e luw lel in e luw em anj igb ab

Matie 16.21-28; Luk 9.22-27

³¹ Jesu am yegm in e jam esel a low dad el ese: «Ow it ek'egñ ec'Iy k'ij gbre nono; ke agñ ekpekp, egb waw esel egbel lel ol e low yegm esel ab ígn elu'l es, óñ wel ibi'r ke segn nyahan, l'ígb agñ ek'uw ab em.» ³² N'am dad wel sodad amua l'erum mar. Na sosiem Pier oc'r ab im saw em etñ am enym'n abr dad'r ese: «Kì dad odad nené.» ³³ Eke Jesu ewl meny ler in e jam esel a, li dad Pier lebl tuotuo em nine: «Satan, kpàb'm es lís, anke ñ e tutr a elm Nyam e tutr, kò na agñ em e tutr.»

Ellele eke wel k'usr Jesu jam

³⁴ Eke Jesu esñ dedeku a lel in e jam esel ab ab a, n'am dad wel l'ese: «Ek'egñ nyam am erur eke k'us'm jam a, ow it ke li kí tutrm in e lís owi, l'ábu in obi ec'olikh a † ke l'ús'm jam. ³⁵ Tasi em a, egn yec'eke b'ow erur eke ki dogñ in e sel a, b'ow irmn. Gbeko egn yec'eke b'ow irmn in e sel a Amani Mamn a lel em sosiem ab a, b'ow eñn. ³⁶ Eke batñ egn nyam ony wus ec'ob feñ etñ l'irmn in e sel a, ke bla ow b'ow eel il ab ee? ³⁷ Etñ bla ob iy egn otu eke k'oc soqr in e sel ab ee? ³⁸ Yefenyina ec'agñ amua el sikpl esel lel enyembri yony yony esel ab Nyam ec'any af. Ek'egñ nyam és am ony em lel em e sodad ebl ab ab sosiem agñ amua ec'arañ, eben ce egn

† **8:34** ábu in obi ec'olikh a:èkn Matie 10.38 eci akr otar a.

ec'Iy yeji és b'ow ɔny, legɲ eke li b'ow l'ow Es
ec'anygbel em, afr erm esel lala ab ab a.»

9

Jesu itɲn sos

Matie 17.1-13; Luk 9.28-36

¹ Emeny Jesu dad el nine: «Low nawre m'am dad ɔny: agɲ amua ek'anɲ aɲa a e beb b'ow ekɲ Nyam ec'es ew a ow abusu ɔny em gbuɲ ke - l'uw.»

² Eke seɲɲ nɔhɔn ec a, Jesu esɲ Pier, Jak lele Jan ab etɲ -li kpab es -n'im saw em el sɔny lafeny gege nyam af. Yogn, Jesu itɲn sos el ec'any af.

³ In eci mob sus em a e jɛɲn a afɲn es; wus af aɲa, eɲɲ kaka anm eke k'ɔɲ in eci mob sus em a jɛɲn eben. † ⁴ Etɲ kpekɲ Eli lele Mois ab okm sos ɔkm etɲ am dad ów Jesu ab. ⁵ Eke Pier b'ekɲ eben a, li dad Jesu nine: «Low yeɲm agɲ es, ow akpl eke si k'anɲ aɲa! S'ús nuɲ igɲ usu nyahan: ɲ e nyam, Mois e nyam lel Eli e nyam ab.» ⁶ Tasi em a, Pier eknm odad eke ki dad aɲke el nyahan mum erɲn am ɔny el. ⁷ Kpekɲ jru ey etɲ ubur el es. Etɲ lebl nyam anɲ jru ab em am ikɲ dad ese: «Eɲɲ na el em ec'Iy eke m'erur tasi; ìrir in e low.» † ⁸ Kpekɲ jam esel a am ɔl saw saw, gbekɔ -l'eknm eɲɲ kaka ek'ow elm Jesu sɔny ce ek'anɲ el ab a.

⁹ Eke -n'anɲn lafeny ab af -n'am us es a, Jesu ijl el neny dad nine: «Low na ek'ekan a, kɲ dadr k'okr eɲɲ kaka, toɲ bake eɲɲ ec'Iy ígb agɲ ek'uw ab em.» ¹⁰ -L'eɲɲ low a -l'eb, gbekɔ -n'am

† **9:3** Bèbmɲ 2 Pier 1.16-18. † **9:7** Bèbmɲ Mark 1.11; Selu 2.7; Esayi 42.1.

ibrmnin el ɔfr -l'ese: «Ke egn ec'Iy ígb agn ek'uw ab em e nyandre el ayaf ee?» ¹¹ Emeny jam esel a am ibrm Jesu ese: «Dàd ey, kɔ bla sosiem etn ol e low yegm esel a bi dad ek'Eli in k'ow gbuñ ke Mesi a in ów ee?» † ¹² Jesu dad el nine: «Ee, Eli eke li k'ow ke ni nyímn ów a feñ. Gbeko bla sosiem Nyam Lel em wel non ek'egn ec'Iy b'ow ij gbre nono ke wel k'úbm'n ee? † ¹³ M'am dad ony ek'Eli ec'a, l'ow legn a etn, etn agn kok'r low yec'a eke -l'erurir a ese eel eke wel non ab af.»

*Jesu ewlm iy nyam ek'abn nññ b'ijr gbre
Matie 17.14-21; Luk 9.37-43a*

¹⁴ Eke -l'owr -n'etan jam esel likpr a, -l'ekn dedeku ek'elul wel em, etn wel am atar ów es ol e low yegm esel ab ab. ¹⁵ Eke dedeku a b'ekn Jesu a, low iti el any etn kpəkñ -n'am uru es -n'im -l'esnñ ow. ¹⁶ Jesu ibrm jam esel a nine: «Kɔ bla owi am atarir es ee?» ¹⁷ Dedeku ab em a, egn nyam ɔdu eb dad nine: «Low yegm agn es, m'oc em jim ek'onny abn nññ ke ɔm'n li dadm odad a m'is'ñ. ¹⁸ Usu kaka feñ ek'abn na b'ey'r af a, ow b'onny elu'l ow wus, sar ufu ám ifl'l neny, n'ám sasagr an em, ke n'ám ecan es. Mi dad n e jam esel a eke k'ogn abn ikñ na in em, etn -l'ɔtum -n'onnym ow ec'abusu.» ¹⁹ Jesu dad in e jam esel a nine: «Ony tasi, eel agn eke ɔmn anm em! Emeny egn abi m'it eke mi k'anñ ony ab ee? Etn emeny sakp abi ow it eke mi k'egn low na m'eb ee? Òcr iy a isr'm aña!»

---

† **9:11** Ekn Matie 11.14 lele ow eci akr otar ab ab. † **9:12** Esayi 53.3; Selu 22.1-18.

20 Wel oc iy a is'r. Ek'abη ηυη a b'ekn Jesu a, l'ufη iy a l'ec em, n'ony l'elu ow wus. Iy a am wuwl wus yogη etη sar ufū am ifl'l neny. 21 Jesu ibrm iy es a ninε: «Kō ow ij seηη abi ek'abη ηυη na anη'n af ee?» Iy es a dad ninε: «In e likekli em etη. 22 Sakp oglog abη a b'ony elu'l alm, oglog mij em eke k'ibi'r. Ek'otu e ki kok, ikη ey sōηη ke elum ey abu!» 23 Jesu am dad'r esε: «Kō bla etη am dad esε: "Ek'otu e ki kok ee?" Wel otu eke ki kok low low fēη eηη eke b'ony omn a eci.» 24 Kpekη iy es a igbl lebl ogη etη am dad esε: «M'ub nawrε! Elum im abu ke em ec'omn onym a oc es em em.»

25 Eke Jesu ekn agη a ek'am uru ow a, l'oc lebl tuotuo em n'am dad abη ηυη a l'esε: «Abη eke b'ōη eηη el ebrm lel oru ablu ab, m'am dad'η: ēy okm iy na em, k'ewl meny k'ow in em ij!» 26 Abη ηυη a babarm, ufη iy a l'ec em etη l'ey okm. Iy a ew esε ek'ow'n uw ce af, toη agη ek'ann yogη a am dad esε: «Iy a, l'uw.» 27 Gbekō Jesu ony iy a abu etη ow oη l'igb n'inym es.

28 Eke Jesu im gbugη, ke in eci jam esel ab ab -n'annη el sōny a, -n'am ibrm ow -l'esε: «Kō bla etη ey s'otum s'onym abusu s'ogηm abη na ee?» 29 Jesu am dad el esε: «Abη akpasu na, Nyam ηoηη em ce wel b'ogη'n l'ey okm.»

Emeny Jesu am ewar in e luw lele in e luw em anη igb ab

Matie 17.22-23; Luk 9.43b-45

30 Sica -n'ηgboη usu a eke -n'annη a, etη -l'ubr Galile ogog a. Jesu e tutr em a, k'εηη k'úwm yogη a eke n'annη ab any. 31 N'am yeηm in e jam esel a

low li dad wel l'ese: «Wel b'ow ony egn ec'Iy elu agn abu em, ke -l'ibi ow. Eke ow b'ow kok segn nyahan a, li b'ow l'igb luw em.» ³² Gbeko low yegm ikn na, jam esel a k'irim ow eci nyandre a, etn -n'am uru eke -li k'ibrm Jesu low na ec'akr otar a.

Egn ligbel ec'el owi

Matie 18.1-5; Luk 9.46-48

³³ -N'im -l'ey Kapernayum; eke -n'imn -l'okr akn a, Jesu am ibrm in e jam esel a ese: «Ko ejagb us em a, bla owi anake am atarir es ab ee?» ³⁴ El a fen -li yewal, anke ejagb af a, -l'atar ow es, -n'am dadarir el ofr em -l'ese: «Ko bwo el ey ec'anymu ee?» ³⁵ Sica Jesu sig es, etn l'esn jam esel lew yony a fen, etn n'am dad wel l'ese: «Eke egn nyam erur eke k'el ony ec'anymu, ke l'el ony a fen eci jam ablu, l'el ony fen eci ob oc on es.» ³⁶ Etn Jesu ony iyli nyam abu ow aran yogn el ec'any af, l'oc ow etn n'am dad wel l'ese: ³⁷ «Ek'egn eb ey amua em e nyam em sosiem a, ke em anake l'eb'm a. Etn egn a ek'eb'm a, ow elm em obi l'ebm im, ko egn a ek'erm'm a anake l'eb eben a.»

Egn ek'elm ey ec'ifnu a el ey ec'egn

Luk 9.49-50

³⁸ Jan dad Jesu nine: «Low yegm agn es, s'ekn egn nyam eke oc n e nin a am kokr juma ognn abn enun. S'edn in, eke l'elm ey ec'egn a sosiem.» ³⁹ Jesu dad nine: «Egn k'edn in, anke egn kaka anm eke b'ow oc em e nin a kokr sakrowa, ke kpek n ow e jam a, otu dad em e nin nun ec'odad. ⁴⁰ Tasi em a, egn ek'ifnm ey

a, el ey ec'egñ. ⁴¹ Low nawre m'am dad ɔny: egñ kaka feñ ek'ɔñ ɔny mij kpɔk em egñ, Krist ec'agñ ek'eel a sosiem a, egñ ikñ na, li b'ow n'eyñ in e labm sɔg.»

Ɔw erm ke k'eym sikpl em

Matie 18.6-9; Luk 17.1-2

⁴² Emeny Jesu usr af dad ninɛ: «Egñ eke b'ow ɔny egñ ek'ɔny ɔmn em em ese iy na af elu wus a, low ñuñ a eke li k'eyñ a agb nɔnɔ. Eke wel oc meb ucur lob ligbɛl ucu'r emn, etñ ɔny eman in okij a, ow akpl akm low ñuñ a eke wel ki kok'r a.

⁴³ Eke batñ ow el ñ ec'abu a anake b'ɔñ ey sikpl owi em a, ke ùbr'r es, anke ow akpl ñ eci eke k'ey sel eyñ tasi ab em abu nyam coco ab, ow a eke k'eli sabu yony ke ím anñ gbre ij usu, yogñ a eke al ek'iram es anñ a. [⁴⁴ *Yogñ, sisñ a eke b'ij sos megl a, -l'uwmn, etñ al a ek'anñ yogñ a yeji iram es kaka.*]† ⁴⁵ Etñ ek'ow el ñ e lakr a anake b'ɔñ ey sikpl owi em a, ke ùbr'r es, anke ow akpl ñ eci eke k'ey sel eyñ tasi ab em lakr nyam coco ab, ow a eke k'eli akr yony ke ím gbre ij usu a. [

⁴⁶ *Yogñ, sisñ a eke b'ij sos megl a, -l'uwmn, etñ al a ek'anñ yogñ a yeji iram es kaka.*] ⁴⁷ Eke batñ ow el ñ e nyamn a anake b'ɔñ ey sikpl owi em a, ɔkr ɔny oc'r es, ow akpl ñ eci eke k'oc nyamn nyam ab ey Nyam eci gbrenɔbi usu ab em, ow a eke k'eli anyamn yony ke wel ɔny ɔwl'ñ gbre ij usu a. ⁴⁸ *Yogñ, sisñ a eke b'ij sos megl a, -l'uwmn, etñ al a ek'anñ yogñ a yeji iram es kaka.*† ⁴⁹ Tasi em a, egñ egñ b'ow ecr al eci gbre ijr ab em, yec'etñ ke

† **9:44** Mark eci silɛl esig nɔnɔ em a, wel éñnm akr 44 lele 46 ab. Ɔkn akr 48. † **9:48** Esayi 66.24.

ɛbm ɛkn na áyal il ɛsɛ egb waw eke wɛl b'ok mok af ab af. † ⁵⁰ Mok el ob mamn. Eke batɲ l'irmn in e ded a, † ayaf wɛl ki kokr ke l'éwl meny li ded ee? Ow akpl ek'ony ɛm a, mok e ded ikɲ na k'ann, yec'ɛtɲ ke ɔny ɔfr ɛm a, ír ɛrm es ɛy ec'ɛb.»

10

Ighnin owi

Matie 19.1-12; Luk 16.18

¹ Jesu igb yogɲ im Jude wus af, ɛtɲ l'ubr Jurɔɔn jam a. ɛmeny agɲ nɔnɔ ow as luku ɛlul il ɛm; ɛsɛ sɛɲɲ fɛɲ ec'a eke li bi kok ab af, n'am yɛgm agɲ a low. ² Eke Farisiɛl k'ɛbm Jesu a sosisɛm, -l'ow -n'ɛɲɲ ow ɛtɲ -n'am ibrm ow -l'ɛsɛ: «Kɔ ɛy ec'ol ab ɛm abusu ɛru es eke igɲ k'ɛlu in e yɔw es ee?» ³ Jesu ibrm ɛl ninɛ: «Kɔ low yɛgm eke Mois ɔɲ ɔny a el bogɲ ec'ee?» ⁴ -Li dad ninɛ: «Mois ɔɲ abusu *eke wɛl ki nɔn igɲnin e lɛl gbunɲ ke igɲ ógɲ in e yɔw.*»† ⁵ Ow sosisɛm Jesu dad ɛl ninɛ: «Mois nɔn ol ikɲ na anke ɔny, eel agɲ ɛrm tuɔtuɔ ɛsɛl. ⁶ Gbɛkɔ wus e nuɲ ɔb ɛm a, eke Nyam kok ów a fɛɲ a, *li kok wɛl igɲ lele yɔw ab.*† ⁷ *Na sosisɛm anake igɲ b'ow ɲgbonɲ es lele lis ab ec'akɲ,* ⁸ *ke*

† **9:49** *ɛɲɲ ɛɲɲ b'ow ɛcr al eci gbre ijr ab ɛm... wɛl b'ok mok af ab af:* Grek ɛm odad eci iri tasi a el *ɛɲɲ ɛɲɲ mok al b'ow ɔb ɛm.* Gbɛkɔ odad ebl na ɛm, Jesu am otar akr yɛgm eke ɛɲɲ fɛɲ eke ub nawre a, ɔtu ek'uw any eke gbre ij el low eke ow ɛm wɛl bɛbm ɛkn'n ɛsɛ lelel eke al b'ɛlu sika eci sayl ɔkm ab af (ɛkn 1 Pier 1.7). Sika Amani Sig ɛm a, wɛl b'oc mok ok segb waw af ayal ɛl (ɛkn Ob Ap 2.13). † **9:50** ɛkn Matie 5.13 ec'akr otar a. † **10:4** Ol ɔkn 24.1. ɛkn Matie 5.31 eci akr otar a. † **10:6** Nuɲ ɔb 1.27; 5.2.

l'ókr af in e yow ab ab -l'el sos megl nyam a.† Ca -l'elm agɲ yony ij, kɔ sos megl nyam. ⁹ Ke eɲ k'ónym yec'eke Nyam ɔny okr af a, kpabm es.»

¹⁰ Sica eke Jesu lele in e jam esel ab ab im ok akɲ a, emɛny jam esel a am ibrm'n ów, odad a eke li dad ab af. ¹¹ Jesu dad el nine: «Iɲɲ fɛɲ eke elu in e yow es, ke im ebi yow ejec'a, l'ij nfaci kɛkɛ e yow a ec'any af ŋ. ¹² Etɲ eke yow nyam elu in ec'ign es etɲ im oc ign ejec'a, in yeji l'ij nfaci ŋ.»

Jesu eɲɲ etuey ɔwɔ

Matie 19.13-15; Luk 18.15-17

¹³ Agɲ ot etuey aam Jesu oɲɲ eke li k'at wɛl abu nuɲ, gbɛkɔ jam esel a am enym el abr. ¹⁴ Eke Jesu b'ekɲ eβen a, ow e low ebl'l erm etɲ li dad in e jam esel a nine: «Yèbr etuey ow em oɲɲ! Eɲɲ k'éɲɲ el, aɲke tasi em a Nyam e gbɛɲɲɲɲ usu a, agɲ a ek'anɲ esɛ el af a eci. ¹⁵ Low nawɛ m'am dad ɔny, eɲɲ kaka fɛɲ ek'ɛɲɲm Nyam e gbɛɲɲɲɲ usu a eβm esɛ iyli af a, eɲɲ ikɲ na, lɛɲɲ kaka li k'ow l'otum l'eym em.» ¹⁶ Etɲ Jesu am ot ey a, at el abu nuɲ eɲɲ el ɔwɔ.

Íɲɲ fɛɲ elu es ke ús Jesu jam

Matie 19.16-30; Luk 18.18-30

¹⁷ Ejagb cɛ eke Jesu us eke k'im a, kpɛkɲ eɲɲ nyam uru es ec'r anym ok ɔwɔkp wus etɲ am ibrm'n esɛ: «Low yeɲm agɲ es mamɲ, kɔ ayaf mi ki kokr ke m'ij sel eɲɲ ek'onym uwr ec'aja ee?» ¹⁸ Jesu dad'r nine: «Kɔ bla etɲ am esɲ'm eɲɲ mamɲ ee? Eɲɲ kaka elm eɲɲ mamɲ, ek'ow

† **10:8** Nuɲ ɔb 2.24.

elm Nyam sɔny coco cɛ. ¹⁹ Kɔ uw sol ab any ee? *K'íbim egh, k'íjm nfaci, k'íym mil, k'íjm danƙu yadɗ em egh e nuɗ af, kí kokm leyr owi egh e lís, élum asɗ lele esɗ ab.*† ²⁰ Egh a dad'r nine: «Low yegm agɗ es, likekli em etɗ mi b'elum sol amua feɗ.» ²¹ Jesu ler'r, ɔny in ec'erur etɗ dad'r nine: «Ow anɗ'ɗ low nyam cɛ. Ìm ɔl ɗ ec'ob ek'ɔny a ij, òc ow ec'os a ɔɗ ɔgbɔru, † ke b'ow eɗn ob ɔny afr, ca éwl meny ow us'm jam.» ²² Ek'egɗ a iri odad na a, ow e low eɗɗ'n ermni es, etɗ n'aam sos es ɔw em, anke n'ɔny ob nɔnɔ.

²³ Eke Jesu ler in e jam esel a ek'anɗ'n saw saw a, li dad wel nine: «Nyam e gbrenɗbi usu a ec'em ey a ew tuɔtuɔ agɗ a ek'ɔny ob nɔnɔ a eci gbɛ!» ²⁴ Jam esel a low iti any low na eke -l'irir a sosiem; etɗ Jesu ewl am dad el ese: «Em jimel, Nyam eci gbrenɗbi usu a ec'em ey a ew tuɔtuɔ. † ²⁵ Kin, gbanƙɔ kedebnam eci fefn ɔmu em eke k'ecr a, ew fuefue akm gbrenɗbi eci Nyam e gbrenɗbi usu ec'em ey a.» ²⁶ Ow ɔɗ jam esel a eci low any iti a am afɗn es, etɗ -n'am dadarir el ɔfr em -l'ese: «Kɔ sica bwo ec'egɗ ɔtu ek'eɗn sel ee?» ²⁷ Jesu ok el anyamn af, etɗ dad el nine: «Agɗ ec'any af a, ow ew tuɔtuɔ, kɔ ow elm Nyam ec'any af a gbɛ, anke Nyam ec'a, feɗ ew fuefue!» ²⁸ Af yogɗ Pier dad'r nine: «Ŋ obi yeji èkn! Ey, s'igɗ feɗ s'ok es etɗ s'us'ɗ jam.» ²⁹ Jesu dad'r nine: «Low nawre m'am dad ɔny: eke em

---

† **10:19** Ɔkm Ok 20.12-16; Ol Ɔkn 5.16-20. *kí kokm leyr owi egh e lís*: sodad amua anm ol lew ab em. Matie lele Luk ab em yeji ow anm. † **10:21** Ekn Matie 19.21 eci akr otar a. † **10:24** Mark e silel esig oglog b'igɗ af ese: *agɗ a eke b'ocr el sosi elu ob ɔny em a eci*.

lele Amani Mamn ab ab sosisem egn nyam ign in ec'akñ, lisijimel, lisijowel, lis, es, in ec'ey, in e soǵm elu es a, ³⁰ seǵñ amua eke s'anñ em ab em, li b'ow n'eññ ów amua e sakp ekñ yen ok af: akñ, lisijimel, lisijowel, lisel, ey lele soǵm ab. Eññ li b'ow l'obr gbre ijr yeji. Ke sica seǵñ a eke anñ anym am ow ab em a, n'eññ sel ek'onym uwr. ³¹ Gbəkɔ ánymu ab em eci nɔnɔ b'ow ewl el ajamu, eññ ajamu ab em e nɔnɔ, b'ow ewl el ánymu.»

Jesu ewar sakp nyahan em in e luw lele in e luw em anñ igb ab

Matie 20.17-19; Luk 18.31-34

³² Jesu us eǵgb aǵñ a ek'am us'r jam ab ab, l'ikñ wel anym -n'am uyu -n'im Jerusalem. Jam esel a ermni edñ es, eññ aǵñ a ek'am us'r jam a erññ ow sos. Jesu esñ lew yony a saw em eke ki dad el low yec'a eke b'ow eññ'n a. ³³⁻³⁴ Li dad nine: «Ìsr any èkan, kin Jerusalem anake s'am uyu s'im a; yogñ egn ec'Iy b'ow ey egb waw esel eǵbel lel ol e low yeǵm esel ab ab ec'abu em. - Li b'ow -l'ob ow low luw eci, eññ -li b'ow -l'oc ow -n'ɔñ Nyam any uwm esel kokr'r miyer, afl'l sar any, or'r say em, ke -l'ibi ow. Gbəkɔ eke seǵñ nyahan b'ow ec a, li b'ow l'igb luw em.»

Jak lele Jan ab e low ek'ibrm

Matie 20.20-28; Luk 22.24-27

³⁵ Sica Sebede jimel a, Jak lele Jan ab, ow eññ Jesu eññ am dad'r ese: «Low yeǵm aǵñ es, s'am erur eke low yec'eke si b'ow s'ibrm'ñ a, kók ɔñ ey.» ³⁶ Jesu ibrm el nine: «Kɔ bla lowi am erurir eke mi ki kok m'ɔñ ɔny ee?» ³⁷ -Li dad ow nine:

«Λεγη eke b'ow anη η ec'anygbel em a, εγη οη ey abusu ke s'ok es η ab: εγη nyam sig'η es lidr ogog ke nyam sig'η es nemn ogog.» ³⁸ Gbeko Jesu dad el ninε: «Low yec'a ek'am ibrmn a, k'uwmn any. Kɔ ɔtur eke b'ow εγη gbre e mij kpɔk a † eke m'ow m'εγη a, oglog wεl ok ɔny gbre e mij nun a eke wεl b'ow ok'm ab ee?» ³⁹ -Li dad ow ninε: «Εε, s'ɔtu.» Ετη Jesu dad el ninε: «B'ow εγη mij kpɔk a eke m'ow m'εγη a, ετη wεl b'ow ok ɔny mij nun a eke wεl b'ow ok'm a, † ⁴⁰ gbeκο em e lidr abu af ec'es sig a lele nemn abu af ec'ab ab a, ow elm em m'ɔm εγη. Susu amua el αγη a eke el sosiem Nyam kok εw es a eci.»

⁴¹ Eke jam εsel αγη λεw a iri low na a, -n'am ebl erm -l'ok Jak lele Jan ab af. ⁴² Ow sosiem Jesu εση el feη ετη am dad el εσε: «Èkan ek'αγη a e si b'oc εσε εb ec'es εw εsel af a, b'εw εb ab es abusu ɔny em, ke el em ec'αγη any εsel ek'anη a, b'elu el ec'abusu ɔny a ɔkm dedeku a e nun af a. ⁴³ Gbeko ɔny eci araηn ec'a, ow k'έcr εben. Eke batη ɔny em ec'εγη kaka feη am erur eke k'el ɔny ec'es εw es a, ke l'él ɔny a feη ec'ob oc ɔη εs; ⁴⁴ ετη εμεny ek'ɔny em ec'εγη kaka feη am erur eke k'el ɔny ec'anymu, ke l'él αγη a feη ec'adu. ⁴⁵ Εben nyam coco εγη ec'Iy yeji owm ek'αγη ki kok in e lís e low, kɔ l'ow eke li ki kok αγη e lís e low, ke l'óc in e sel a l'εw awoba li ɔgr αγη nɔnɔ.» †

---

† **10:38** *gbre e mij kpɔk*:Amani Sig em a, ow el odad usu eke am yegm gbre ij owi. Selu 75.9; Esayi 51.17-22; Jeremi 25.15; Ezekiel 23. 31-34. † **10:39** Bèbm̄n Ob Kok 12.2. † **10:45** Bèbm̄n Mark 14.24; 1 Timote 2.6.

Jesu ewlm any eflu Bartime
Matie 20.29-34; Luk 18.35-43

⁴⁶ Jesu lel in e jam esel ab ab ow ok Jeriko eb em. Sica eke Jesu, in e jam esel a lel agn dedeku ab ab am ok okm banj a, -l'uyum any eflu nyam eke wel b'esnj Bartime, Time jim ab, eke sig es ejagb saw ob sasm eci. ⁴⁷ Eke l'iri ek'ow el Nasaret iy Jesu a, n'am elu lebl li dad l'ese: «Jesu, David eci lilaw, ìkñ'm sòrñ!» ⁴⁸ Agn nòcò gbèl erurm etñ am enym'n abr eke li ki yewal, gbèkò n'am at lebl es l'òg li dad l'ese: «David eci lilaw, ìkñ'm sòrñ!» ⁴⁹ Jesu inym es etñ dad eke wel k'esnj'n any eflu a. -L'esnj ow etñ -li dad ow ninè: «Àtr sos es igb! N'am esnj'ñ.» ⁵⁰ Any eflu a wòg in e mob sus em a elu es, etñ l'ìgb kpèkñ n'im n'èññ ow. ⁵¹ Jesu ibrm'n ninè: «Kò bla lowi am erur eke mi ki kok m'òñ'ñ ee?» Any eflu a dad'r ninè: «Low yègm agn es, m'am erur eke mi k'ewl m'èkn es.» ⁵² Jesu dad'r ninè: «Ìm! Nj ec'òmñ a ewlm'ñ.» † Kpèkñ n'am èkn es, etñ n'am us Jesu jam.

11

Jesu am ey Jerusalem
Matie 21.1-11; Luk 19.28-40; Jan 12.12-19

¹ Eke -n'imn bake -n'am titm Jerusalem, ke -n'anññ Betfaje banj lele Betani banj ab eci neny

---

† **10:52** Nj ec'òmñ a ewlm'ñ: Odad na Grek em a, wel òtu ek'itññ ejeci em dad ese Nj ec'òmñ a sòg'ñ.

nɛny a, Olivie lafɛny † a oɣɛ a, Jesu ɛrm in e jam ɛsɛl ab ɛm ec'agɛ yony² ɛtɛ li dad wɛl ninɛ: «Ìmn baɣn a ek'anɣ ɔny anym ab ɛm, kpɛkɛ eke b'ow okr ɛm a, b'ow ɛɣan gbaɣkɔ kpɛtɛ eke wɛl ucɛr es, ke lɛɣɛ kaka ɛɣɛ sigm af. Mɔmun in es k'ócr isr'm aɣa. ³ Eke batɛ ɛɣɛ b'ibrm ɔny low a sɔsiɛm eke am mɔmun gbaɣkɔ kpɛtɛ na es a, dádr ɛsrɛ: “ɛɣɛ gbɛl ɔny ow ec'es abur. Gbɛkɔ kpɛkɛ cɛ li b'ow l'ɛwl mɛny l'ɛlu es ow ow ɛɣn'ɛ.” »

⁴-N'im ɛtɛ -n'ɛɣn gbaɣkɔ kpɛtɛ nyam ek'ucɛr es gbɛɣ lisany saw, ɛjagb nɛny, ɛtɛ -ni mɔmu ow es. ⁵ Agɛ nyam nyam ek'anɣ yogɛ a am ibrm ɛl ɛsɛ: «Kɔ bla anake am kokr ab ee? Bla sɔsiɛm am mɔmun gbaɣkɔ kpɛtɛ na es ee?» ⁶ Jam ɛsɛl a dad agɛ a yec'a eke Jesu dad ɛl a, ɛtɛ kpɛkɛ wɛl ɛlu ɛl es -l'eb ɛjagb -n'im. ⁷ -L'oc gbaɣkɔ kpɛtɛ a -l'is Jesu, -l'ot ɛl e sigbad a -l'ok ow af ɛtɛ Jesu sig es af. ⁸ Agɛ nɔnɔ am ot ɛl e sigbad a ok ɛjagb, ɛtɛ bɛb ec'a, ow ɛl ɛkɛ al eke -l'ubr ɔgm ɔgm a. † ⁹ Agɛ a ek'ikɛ Jesu anym lel ɛl a ek'anɣ'n jam ab ab a, am ɔg dad ɛsɛ: «*Hosana! Anygbɛl ɛl Nyam eci! Ke Nyam ɛdɛ ɛɣɛ ek'am ow ɛs Kɔtɔkɔ e nin ɛm a ɔwrɔ!* ¹⁰ Ke Nyam ɛdɛ gbɛɣɣbi usu a ec'es ɛw a ek'am ow a ɔwrɔ! ɛy lagɛ David eci gbɛɣɣbi usu a ec'es ɛw a! *Anygbɛl ɛl Nyam ek'anɣ afr kpɛkɛ a eci!*»†

† **11:1** *Betfajeel* baɣn nyam ek'anɣ Olivie lafɛny a e lidr ogog a, ke ibnm Jerusalem ab. *Betani* ɛl baɣn ek'in anɣ Betfaje saw. *Olivie lafɛny* ɛl ligigl nyam ek'anɣ Jerusalem e lidr ogog; Sedrɔn eci mij ɛwl mij a anɣ ɛl araɣn. † **11:8** ɛkn Matie 21.8 eci akr otar a. † **11:10** ɛkn Matie 21.9 eci akr otar a.

¹¹ Jesu ey Jerusalem etɲ n'im tonɲ l'ey Nyamel gbɛl ab ɛm. Eke l'ɛw mob a fɛɲ nyamn af uwr a, in lel in e jam ɛsɛl ab ab, -l'eb ejagb -n'im Betani, anke lɛɲ am uk.

Jesu ofn babm ikɲ nyam

Matie 21.18-19

¹² Eke lɛɲ ɛny ke Jesu lel in e jam ɛsɛl ab ab ok ɔkm Betani a, Jesu namn ow sos. ¹³ Akpoj ɛm a, l'ɛkn babm ikɲ nyam ek'ebu sɛnyn sɛnyn. Etɲ n'aam l'ɛkn eke li b'ow n'ɛɲɲ ey ow ɛm. Kɔ eke n'im li titm likɲ a, l'ɛkn eke ow el suw ɔfr; † anke ow elm lakpo ek'ow it ek'ow k'ɔsu ey a. ¹⁴ Etɲ Jesu dad ninɛ: «Kɛ lɛɲ kaka ɛɲ k'ɛɲnm ɲ ɛm e liy ijm.» Jam ɛsɛl a iri odad a eke li dad a.

Jesu anɲ Nyamel gbɛl a e gbugɲ a

Matie 21.12-17; Luk 19.45-48; Jan 2.13-22

¹⁵ Sica -n'im -l'ok Jerusalem. Eke Jesu ey Nyamel gbɛl a eci gbugɲ a, n'am ognɲ án ɔlu a lel agɲ ek'am ɔl mob ab ab l'ok ɔkm. Etɲ n'ony jetɛ titɲɲ ɛsɛl e sitabl a lele prɛndrɛ ɔl ij ɛsɛl e mɛkpn ab ab l'ok wus. † ¹⁶ Etɲ l'ɛgbm ɛɲ kaka es eke k'oc ob ubr Nyamel ab ɛm. ¹⁷ Etɲ sica n'am yɛgm wɛl low li dad l'ɛsɛ: «Nyam Lɛl ɛm Nyam dad ninɛ: *Wɛl b'ow ɛsɲ ɛm ec'ɛl a Nyam ɲɔɲɲ ec'ɛl, ɛbr ɛbr fɛɲ eci.* Kɔ ony, am ocr kokr *elu eci ɛɲanin usu.*» †

¹⁸ Ek'egb waw ɛsɛl ɛgbɛl lel ol e low yɛgm ɛsɛl ab ab iri low ikɲ na a, -n'am ɔl akunda yec'ɛm eke -li k'ibi Jesu. Ke tasi ɛm a, -li b'ony ow e muru

† **11:13** ɛkn Matie 21.19 eci akr otar a. † **11:15** ɛkn Matie 21.12 eci akr otar a. † **11:17** Bɛbmɲ Esayi 56.7; Jeremi 7.11.

an̄ke dedeku a b'erur in e low yegm a. ¹⁹ Eke lægñ ew es a, Jesu lel in e jam esel ab ab ok òkm eb ab em.

Ꮕny òmn Nyam em

Matie 21.20-22

²⁰ Ibribr em a, eke Jesu lel in e jam esel ab ab am ec ebr ab af a, -l'ekn babm ikñ a e wew es toñ ok min em. ²¹ Pier òkn low a ek'ec a, etñ li dad Jesu ninε: «Low yegm agñ es, lèr! Babm ikñ a ek'ofn ok af a wew es fεñ.» ²² Jesu am dad in e jam esel a esε: «Low nawre m'am dad òny: ònyn òmn Nyam em! ²³ Ek'εgñ dad ligigl na eke k'ngboñ aña im ey okij em, etñ bebar anm'n erm em, etñ l'ub nawre eke low a e li dad a b'ow el a, tasi ow b'ow el. ²⁴ Na sosiem m'am dad òny, ob fεñ eke b'ow ibrmn Nyam ηòñ em a, ùbr nawre eke εñan etñ Nyam b'ow òñ òny. ²⁵ Sica, eke am ηòñ Nyam etñ òkan eke ònyn low òny lawl nyam ab a, òcr apr ir, yec'etñ ke òny Es ek'anñ afr a yeji áp òny e sikpl a. [²⁶ Gbεkò eke k'ow apmn òny lawl el a, òny Es ek'anñ afr a yeji k'ow apm òny òny e sikpl a.]» †

Jesu ec'abusu òny owi

Matie 21.23-27; Luk 20.1-8

²⁷ Emeny eke Jesu lel in e jam esel ab ab ow Jerusalem a, n'anñ Nyamel gb el a eci gbugñ a n'am nyinymn es. Egb waw esel, ol e low yegm esel lel agñ ekpekp ab ab ow εñn'n, ²⁸ etñ -n'am ibrm ow -l'esε: «Kò bogñ ec'abusu em bi kok ów amua ee? Etñ kò bwo b'òñ'η ow e kok ec'abusu

† **11:26** Mark eci silel esig oglog em a, wel εñnm sodad eke anñ ob na [...] eci lokm a. Ekñ Matie 6.15.

ee?» ²⁹ Jesu dad el ninε: «M'aam m'ibrm ɔny low nyam cε. Sica eke dadr'm a, εm yeji mi b'ow mi dad ɔny abusu yec'εm eke mi bi kok ów amua a. ³⁰ Kɔ bwo ɔη Jan abusu ow ok agη mij nun ee? Kɔ Nyam oglog agη ee? Dàdr'm m'iri.» ³¹ Ow εw el ów es atar el ɔfr εm εη -n'am dad -l'εε: «Eke si dad eke Nyam ɔη'n abusu l'ow, li b'ow l'ibrm εy l'εε: “Kɔ bla sosiεm εη ubmn in nawrε ee?” ³² Εη eke si dad eke agη ɔη'n abusu l'ow, yeci yeji es abur.» (-N'ɔny dedeku a e muru, anke el feη -li b'oc Jan kokoba ɔb es tasi.) ³³ Εη sica -li dad Jesu ninε: «S'uwmm any.» Εη Jesu yeji dad el ninε: «Eke ow el εben a, εm yeji mi k'ow mi dadm ɔny abusu yec'εm eke mi bi kok ów amua feη a.»

12

Viny ɔgm e juma kok εsel εηη ec'odad nyandre εm

Matie 21.33-46; Luk 20.9-19

¹ Ow e jam a, εμεny Jesu am dad el odad nyandre εm εε: «Lεγη nyam ɔgm εs nyam ewl viny in ec'egb ɔgm a. N'awη lakp l'elul εm, li kok usu eke wεl k'ifi egb ey ab es, εη li kok usu gege eke wεl k'anη ɔsu ɔgm a. † Εη l'oc egb ɔgm a l'abul ɔgm juma kok εsel, εη l'eb ejagb n'im usu. ² Ek'egb ub e lakpo ow a, egb ɔgm εs a εrm in ec'abu εlum εs nyam im eke juma kok εsel

† **12:1** Εkn Esayi 5.1-4. Εm yogη, viny a el Israel ek'osum ey a eke Nyam am eku a. Εm anη ec'a, ow el juma kok εsel ab anake wεl am ok ów af a. El -l'el egb waw εsel egbel, ol e low yeγm εsel egbel lel agη ekpekp ab.

a k'ɔŋ'n in ec'egb a eke k'ɛbm'n a. ³ Juma kok ɛsɛl a ɔny abu ɛlum ɛs a, -l'ɔr ow ɛŋ -l'ɛwlm ow mɛny ow im abu ɔfr. ⁴ Ɛmɛny egb ɔgm ɛs a ɛrm abu ɛlum ɛs nyam im. In ec'a, -li kok ow ob nuŋ ɛŋ -li kok ow sos keskes. ⁵ Ɛmɛny egb ɔgm ɛs a ɛrm abu ɛlum ɛs ɛjeci nyam im. In ec'a, -n'ɔny ow ɛŋ -l'ibi ow. L'ɛrm abu ɛlum ɛsɛl ɛjec'im, kɔ -li kok wɛl low nɛnyɛmbri nyam a ɛɛ: -l'ɔr bɛb ɛŋ -l'ibi likpr. ⁶ Sica in ec'iy eke l'erur tasi a ɛɛ el ɛŋ ɛk'anŋ'n abu ɛm. Ow anake l'abal ɛs l'erm ow ɛk'ow k'im ɛkn wɛl a, aŋke in e tutr ɛm a, ɛk'ow el in ec'iy a, wɛl b'ow ɔny ow ec'ɛlum. ⁷ Gbɛkɔ eke juma kok ɛsɛl a ɛkn iy a, -n'am dadarir ɛl ɔfr ɛm -l'ɛsɛ: "Kin ɛŋ a eke godo godo b'ow el aja ij ɛs a. S'ímn, s'íbir ir, ke egb ɔgm a ɛl ɛy ɛci." ⁸ -N'ɔny iy a, -l'ibi ow, ɛŋ -l'oc ow e sos megl a -l'ɔwl ɔgm a e jam a.»

⁹ Sica Jesu ibrm nine: «Egb ɔgm ɛs a, bla li b'ow li kok ab ee? Li b'ow l'ow, l'ibi juma kok ɛsɛl a, ke l'óc egb ɔgm a l'ɛlul agŋ ɛjec'abu ɛm. ¹⁰ Kɔ ɔny awlmn odad na eke wɛl nɔn Nyam Lɛl ɛm ab ee?

Lebn a eke ɛl us ɛsɛl a oc ɔwl a, ɛwl el ɛl lɔy ɛm e lebn tasi.

¹¹ Na low eke anŋ Nyam ogŋ ow ke el low ɔɔbɔ ɛy ec'any af.» †

¹² Sica Jwifel ec'es ɛwɛl a am ɔl akunda yec'ɛm eke k'ɛw Jesu abu af, aŋke -l'uw any eke el ow dad odad nyandre ɛm na ok ɛl af. Gbɛkɔ dedeku a e muru sosiɛm a, -l'ɛgb ow ɛs ɛŋ -l'eb ɛjagb -n'im.

---

† 12:11 Selu 118.22-23.

Kɔ wɛl sɔg wus labm ee?

Matie 22.15-22; Luk 20.20-26

¹³ Jwifɛl ec'es ɛwɛl a ɛrm Farisiɛl ec'agɛ nyam nyam lele Erɔd ec'ogog ec'agɛ nyam nyam ab ow eke k'uk Jesu meb ke -n'ɔny ɔw ow ec'odad ebl ab ɛm. ¹⁴ -L'ow -n'ɛɛɛn Jesu ɛtɛ -li dad ow ninɛ: «Low yɛgm agɛ ɛs, s'uw any eke ɛ bi dad low nɛnyɛmbri nyam, ɔnym ɛɛɛn kaka e muru; ɛ ec'a, agɛ a fɛɛɛn el agɛ nɛnyɛmbri nyam, ɛtɛ Nyam ec'elɛl eke am ibrm eke si k'iir ɛb a, bi yɛgm ow ec'ɛjagb a kpɛɛɛn. Dàd ɛy ɔ! Kɔ ɛy ec'ol ab ɛm, abusu ɛru ɛs eke si ki sɔg wus labm s'ɔɛ Sesar ɛs ee? Ow it eke si ki sɔg ee?» † ¹⁵ Gbɛkɔ Jesu ek'uw ɛl e kprakpr ab any a dad ɛl ninɛ: «Bla sɔsiɛm ɛtɛ am ukr'm meb ee? Òcr os a isr'm ke m'ɛkn.» ¹⁶ -L'oc os a -l'is ow, ɛtɛ Jesu ibrm ɛl ninɛ: «Mɛny ɛwr na lele nin na eke wɛl nɔn os na af a, bwo ec'ɛɛɛn ec'ow el ee?» -Li dad ninɛ: «Sesar eci.» ¹⁷ ɛtɛ Jesu dad ɛl ninɛ: «Eke ow el ɛbɛn a, ɔɛɛn Sesar yec'ek'el Sesar ec'a, ke ɔɛɛn Nyam yec'ek'el Nyam ec'a.» ɛtɛ Jesu eci low ikɛ na e dad ɛl a ɛw ɛl any iti.

Luw ɛm anɛ igb

Matie 22.23-33; Luk 20.27-40

¹⁸ Lɛɛɛn nyam, Sadusiɛl ɛm ec'agɛ likpr ow ɛɛɛn Jesu. (Ke Sadusiɛl anake bi dad ɛsɛ luw ɛm anɛ igb in anm a.) -N'am ibrm Jesu low na -l'ɛsɛ: ¹⁹ «Low yɛgm agɛ ɛs, Mois nɔn ol na ɔɛɛn ɛy dad ninɛ: *Eke igɛ nyam ɛbi yɔw ɛtɛ l'ewm iy kaka toɛ l'uw, ow akpl ke lisijim ɛb inɛyɔw a ɛbi, ɛw ɛy*

† **12:14** ɛkn Matie 22.17 eci akr otar a.

in ab ew lisijim nin es.† 20 Kin agñ lisijimel lobñ e low ek'ehn: likpekp a ebi yow, l'ewm iy kaka ow ab etñ l'uw. 21 Yony em ec'a eb innyow a ebi, l'ewm iy kaka ow ab etñ in yeji l'uw. Low nenyembri nyam a, eññ nyahan em ec'a yeji; 22 agñ a lobñ mum, egn egn ebi yow a kɔ l'ewm iy kaka, etñ el feñ -l'uw. Ek'el feñ -l'uwr a, yow a yeji uw. 23 Sica legñ a ek'agñ ek'uw a b'ow igb luw em a, bwo ec'egñ e yow tasi li b'ow l'el ab ee? Anke el a feñ egn egn ebi'r ow el in e yow.»

24 Jesu dad el nine: «Nje, ony na irm anake am irmn a! Etñ uwr low nuñ af ek'am irmn ab any ee? Ony uwmn Nyam Lel a eke wel non ab any, etñ Nyam ec'abusu a yeji uwmn any. 25 Tasi em a, legñ ek'agñ b'ow anñ luw em igb a, egn lele oyow ab k'ow ebirm okm es ij, kɔ -li b'ow -l'ir eb ese elel eke afr erm esel anñ afr ab af. 26 Sica yec'ek'el uwomu em anñ igb ec'a, awlmn Mois e lel e non ab em, yogñ a eke wel dad kati ek'am iri ke etum es a ec'odad ab ee? Wel non dad eke Nyam dad Mois nine: *Em m'el Abraham e Nyam, Isak e Nyam, lele Jakob e Nyam ab.*»† 27 Etñ Jesu usr af dad nine: «Kɔ agñ eke uw a e Nyam li k'el ee? Njan, l'el agñ ek'uw ke anñ owr a e Nyam. Nje, ony na irm anake am irmn a!»

Ol ab em eci ligbel tasi a

Matie 22.34-40; Luk 10.25-28

28 Ol e low yegm es nyam iri el ec'ow es atar a, etñ l'ekn eke Jesu ec'odad a e dad Sadusiel a el low tasi. L'eri l'ow li titm ow etñ n'am ibrm

† 12:19 Ol ɔkn 25.5-6. † 12:26 ɔkm Ok 3.6. Ekn Matie 22.32 eci akr otar a.

ow l'ese: «Ol a feɲ em e ligbel el bogɲ ec'ee?»
 29 Jesu dad'r nine: «Kin ol a feɲ em e ligbel: *O Israel, ìɲɲ loru es! Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ ey e Nyam el Nyam nyam coco.*† 30 *B'ow erur Asɲ Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ η e Nyam η ec'erm feɲ em, η ec'abɲ feɲ em, η e tutr feɲ em lele η e lɛc pupukpaɲ ab.*† 31 Etɲ kin ol a e yony em ek'ot krekre ec'ab es: *B'ow erur eɲɲ kaka feɲ ese η obi af.*† Ol a feɲ em, kaka anm agbm akam ol yony na.»

32 Ol e low yeɲm es a dad Jesu nine: «Low yeɲm aɲɲ es, ow akpl! Low nawre tasi anake dad a: *Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ el Nyam nyam coco, etɲ Nyam kaka anm ek'ow elm in sɔny ce.*† 33 *Nje ek'eɲɲ erur Nyam in ec'erm feɲ em, in e tutr feɲ em, lele in e lɛc pupukpaɲ ab, etɲ l'erur eɲɲ kaka feɲ ese in obi af a, na akpl akm mindey eke li k'im Nyam ec'any af l'ofɲ, lel eɲɲ waw eɲɲ eɲɲ eke li ki kok n'ɔɲ ow ab ab.» † 34 Jesu ekn ek'ol e low yeɲm es a dad low a nuɲ em ɔny em, etɲ li dad ow nine: «Ŋ, titm Nyam e gbrenɲɲi usu a.» Ow e jam a, eɲɲ kaka úsm ibram Jesu low ij.*

Mesi a lele David ab

Matie 22.41-46; Luk 20.41-44

35 Eke Jesu anɲ Nyamel gbɛl ab em am yeɲm aɲɲ low a, l'ibrm nine: «Ayaf etɲ ol e low yeɲm esɛl ɔtu e ki dad ese: Mesi el David e lilaw ee?
 36 David, ek'Abɲ Lala ow'r af a, in obi li dad nine: *Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ Nyam dad em Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ nine:*

† 12:29 *Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ ey e Nyam el Nyam nyam coco:* odad na Grɛk em a, wɛl ɔtu ek'itɲɲ ejec'em dad ese *Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ el ey e Nyam, Es Kɔ̀tɔ̀kɔ̀ sɔny coco.* † 12:30 Ol ɔkn 6.4-5. † 12:31 Ob Ap 19.18.

† 12:32 Ol ɔkn 4.35. † 12:33 Bèbmɲ Ose 6.6.

Òw sig es em e lidr abu af
tonj bake m'ót η ec'efnu a m'ok η ec'akr ew. †

³⁷ Eke sica David b'esh'n "Es Kotoko", ke ayaf Mesi a otu eke k'el David e lilaw ee?» † Agη nono gbɛl am erur Jesu ec'odad ek'am dad a.

*Ki kokr ese ol e low yegm esel ec'ab af
Matie 23.1-36; Luk 20.45-47*

³⁸ Jesu in e low yegm ab em am dad el ese: «Èwr sos erm ol e low yegm esel amua eke bi sus mob akpakp am ok okm ec a e lís. -Li b'erur eke dedeku em wel k'esηη el elum em, ³⁹ etη Nyam nun η ign e susu a, -li bi dogηη mekpη anym es; es gbɛgbl ec'ob ij owi em yeji, -li b'erur susu amamn. ⁴⁰ -Li b'ufη eηnyow eb es, etη -li bi kok nyandre -l'ofur Nyam ηoηη yec'etη ke wel ót el agη amamn. Na sosiem anake el e jej ok a b'ow ew tuotuo a.»

*Iηnyow gbɔr yow a ec'ob ap a
Luk 21.1-4*

⁴¹ Sica Jesu sig es obr usu a eke wel kok Nyamel gbɛl ab em ob ap ec'ab any, etη n'am lɛr elel eke agη a am apr ob a. Egbreηgbi nono am ok os nono kopro ebr mob ab em. ⁴² Iηnyow gbɔr yow nyam ow etη elu os ekekey yony ek'usm any yeji kopro ebr ob ab em. ⁴³ Jesu am dad in e jam esel a ese: «Low nawre m'am dad ony, iηnyow gbɔr yow na ap ob akm agη likpr a feη, ⁴⁴ anke el ec'a -n'ow el ec'ob e -n'onyn a ec'ow ek'ign af a; ko iηnyow a ec'a, n'ow in e gbɔr em ec'a eke n'onyn a, ow a feη a eke li k'iir eb af a.»

† 12:36 Èkn Selu 110.1. † 12:37 Èkn Matie 22.45 eci akr otar a.

13

Nyamel gbɛl a e nyun

Matie 24.1-2; Luk 21.5-6

¹ Eke Jesu anɔ Nyamel gbɛl ab em ey ɔkm a, in e jam esɛl ab em ec'egɔ nyam dad'r ninɛ: «Low yegm agɔ es, is any ekn mebn egbɛl amua lele mel egbɛl amua ab ɔ!» ² Jesu dad'r ninɛ: «Mɛl egbɛl amua ek'am ekn a, kaka k'ow anm; fɛɔ b'ow er ok wus. Lebn kaka k'ow anm lawl af ij.»

Lɛgɔ es abal el e gbɛr owi

Matie 24.3-14; Luk 21.7-19

³ Sica eke Jesu sig es Olivie lafeny af ɔbr Nyamel gbɛl ab any a, Pier, Jak, Jan lele Andre ab ek'anɔ in ab el sɔny a, am ibrm'n low saw em esɛ: ⁴ «Dàd ey ɔ! Kɔ bogɔ lɛgɔ iy low na b'ow ey, etɔ ów amua fɛɔ eke b'ow ey a e mɛny ewr el bogɔ ec'ee?» ⁵ Jesu am dad el esɛ: «Èwr erm! Kì yebr egɔ k'irmn ɔny. ⁶ Tasi em a, agɔ nɔnɔ b'ow ow em e nin em dad esɛ: “Em Mesi a,” etɔ -li b'ow -l'irmn agɔ bubute. ⁷ Eke batɔ am irir ar ek'am ey aɔa e likekr lel ar owi eke b'ow ey akpoj a ec'amani ab a, erɔn k'óny ɔny. Ow it eke ów amua k'ey, kɔ ow elm wus e nun edɔ. ⁸ Tasi em a, ebr nyam ec'agɔ b'ow im eɔn ebr ejeci nyam ogɔ ar; es ew nyam b'ow im eɔn es ew ejeci ar ogɔ eci. Susu nɔnɔ wus b'ow umu etɔ lek yeji b'ow ey. Ów amua fɛɔ b'ow ew esɛ iy ɔny eci dudu krekrɛ ab af.

⁹ Gbɛkɔ ɔny, ɔny obi ɔny obi a, èwr erm. Agɔ b'ow ot im ɔny jɛj ok ec'any af. Wɛl b'ow ɔr ɔny Nyam nyun igɔ susu. Em e nin a eci danɔku ij sosisem, wɛl b'ow ot im ɔny es ew esɛl lele éb ebu

ab ec'any af. ¹⁰ Ow it eke krēkre em a, wēl k'ōb Amani Mamn a e kokoba ok ēbr ēbr a fēḡ. ¹¹ Eṡḡ eke wēl b'ow ot im ɔny jēj ok ec'any af a, ermij k'íkḡ anym k'ok ɔny ow a eke b'ow dadr a eci. Dàdr wanci ab af ec'a cē eke Nyam b'ow ɔḡ ɔny a, aḡke sodad a k'ow anm ɔny em owm, kō Abḡ Lala a b'ow dad odad a ɔḡ ɔny. ¹² Agḡ lisijimēl b'ow ot ēl lisijimēl lokm ow ibi eci; ey ēsel yeji b'ow kok ēben ēl ec'ey e līs, ey yeji b'ow ɔbr ēl ēsel any, ɔḡ wēl ibi ēl. † ¹³ Em sosisem, agḡ a fēḡ b'ow ifn ɔny; gbēkō ēḡḡ eke b'ow inym es kikri toḡ ow e nuḡ ēdḡ em a, b'ow ēḡḡ sel.»

Musue ob iy

Matie 24.15-28; Luk 21.20-24

¹⁴ «Ke sica b'ow ekan “Musue ob iy” anḡ yogḡ ek'itm eke li k'anḡ a. † (Ke ēḡḡ eke b'ow awl ów amua a, íri sēnyn sēnyn.) Ke kḡēḡḡ agḡ a eke b'ow anḡ Jude wus af a, ow akpl ke -l'uru es -n'im mafeny em. ¹⁵ Eḡḡ eke b'ow anḡ in ec'ēl afr e lēf eb usu a, † k'úsm es eym akḡ ocm ob; ¹⁶ eṡḡ eḡḡ eke b'ow anḡ ɔgm a, k'ēwlm iim jam ocm in e mob af ew a ij. ¹⁷ Sēḡḡ amua b'ow ew tuɔtuɔ molok ab lisēl lēl ēl ek'am ɔḡ ey mēny ab ab eci. ¹⁸ Nyam ḡɔḡḡ a át es yec'ēṡḡ ke low na k'ēym nyam es us em, ¹⁹ aḡke sēḡḡ na em a, *gbre ij a b'ow ew tuɔtuɔ afḡḡ es. Ow b'ow akm gbre ij fēḡ ek'anḡ lēḡḡ a eṡḡ eke Nyam kok ów a fēḡ toḡ k'it yeḡenyina ec'a.*† Lēḡḡ kaka gbre ij na k'ow anm ij. ²⁰ Eṡḡ blēl Es Kōtōkō isrm sēḡḡ amua em,

† **13:12** Bēbm̄n Mise 7.6. † **13:14** *yogḡ ek'itm eke li k'anḡ a*:ke usu a, Nyamel gbēl ab em. Daniel 9.27; 11.31; 12.11. † **13:15** Ekn Matie 24.17 ec'akr otar a. † **13:19** Daniel 12.1.

ke eḡḡ kaka blel ɔtum anm owr. L'isr seḡḡ amua em aḡḡ a eke li sɔsum l'ot a sosiem eci. ²¹ Eke batḡ eḡḡ nyam bi dad ɔny eɛe: “Èkan, Mesi a anḡ aḡa!” oglog: “N'anḡ yogḡ a!” k'ùbr eḡḡ a nawrɛ. ²² Tasi em a, mesiel ayadḡu lele kokoba ɔb eɛel ayadḡu ab b'ow ok ɔkm. -Li b'ow -li kok meny ewr lele ów any iti owi ab aḡḡ ec'irmn eci, ke ek'ow it yeḡi, -l'ɔtu -l'irmn aḡḡ a eke Nyam sɔsum ot a. ²³ ɔny ec'a, èwr erm! M'ikḡ anym m'ewar ɔny ów amua feḡ eke b'ow ey a eci.»

Eḡḡ ec'Iy eci mower

Matie 24.29-31; Luk 21.25-28

²⁴ Emeny Jesu iḡḡ af nine: «Gbeko seḡḡ ab em, eke gbre ij owi na feḡ b'ow ec ok es a, *ligbn b'ow irm es etḡ awl yeḡi k'ow afḡm ij.* ²⁵ *Mílél b'ow ok wus etḡ afr ec'abusu owi feḡ b'ow wuwal.* † ²⁶ Sica yogḡ anake wel b'ow *ekn eḡḡ ec'Iy eke b'ow anḡ afr e jru em am ow,* abusu feḡ lele anygbel ab a. † ²⁷ Li b'ow l'ism afr erm eɛel ab, *etḡ li b'ow l'as aḡḡ a eke li sɔsum l'ot a luku, wus na ec'oy yar ab em, toḡ l'ok afr e nuḡ.*» †

Low yeḡm eke babm e likḡ a am elu ɔkm

Matie 24.32-35; Luk 21.29-33

²⁸ Sica Jesu dad nine: «Kin low yeḡm ek'el babm e likḡ a eci eke k'irir: kpeḡḡ eke in ec'ál a b'ew wrɔwrɔ, ke n'am giḡḡ ɔdɔdɔ a, kpeḡḡ b'uwr any eke mewij ow titm ḡ. ²⁹ Èben nyam coco eke b'èkan ów amua am ow a, ke kpeḡḡ

† 13:25 Bèbmn Esayi 13.10; 34.4; Ezekiel 32.7; Joel 2.10; 3.4.

† 13:26 Daniel 7.13. † 13:27 Bèbmn Ol ɔkn 30.4; Zakari 2.10; Nehemi 1.9.

úwr any eke low a titm, ετη ow b'ow ey. † ³⁰ Low nawρε m'am dad ɔny: yefenyina ec'agn feη k'ow uwm uwrn ετη ów amua b'ow ey. ³¹ Afr lele wus ab b'ow εc, gbεkɔ λεγη kaka em e sodad a k'ow εcm.

*Nyam ɔny coco uw λεγη a e nun εδη ab any
Matie 24.36-44*

³² Gbεkɔ ów a e λεγη lele wanci ab ab eke b'ow ey a, εγη kaka uwm any, afr erm εσελ yeηi uwm any, εγη ec'Iy bɔbɔ yeηi uwm any, ek'ow elm em εs ɔny coco. ³³ Εwr erm! Memn k'ibi ɔny, anke uwmn λεγη ab any. ³⁴ Ow anη εσε εγη nyam ek'aam usu, ke oc in ec'akη a abul in eci juma kok εσελ a ke ɔη ελ ów feη ec'abusu af. N'ɔη εγη nyam nyam eci juma eke ki kok ετη li dad usu ɔsu εs a eke k'anη any owr ke ám ɔsu usu a. ³⁵ Ɔsur, anke uwmn wanci a ek'akη εs a b'ow εwl mɛny ow ab any. Ow k'ɔdm ke l'ów ncebles em, ncok eci λεγη uyu nun em, ηγɔs ikη em, oglog ibribr. ³⁶ Eke l'ow l'okr ɔny es kpuru, li k'έηη ɔny memn eru em. ³⁷ Odad na eke m'am dad ɔny a, agη a feη anake m'am dad a: Άηηη any owr!»

14

*Es ew εσελ am ut Jesu ec'ibi a ec'asre
Matie 26.1-5; Luk 22.1-2; Jan 11.45-53*

¹ Ow anη σεγη yony ke Pak lele Futufutu ek'ejru ánμ em ec'es gbεgbɔ a e λεγη ey. †Egb waw εσελ εgbel lele ol e low yeηm εσελ ab ab am

† **13:29** Low na titm, ετη ow b'ow ey:odad na Grék em a, wel ɔtu eke itηη ejec'em dad εσε εγη ec'Iy titm, li b'ow l'ow. † **14:1** Ɔkm Ok 12.1-27.

as luku ol elel eke k'ony'n Jesu ew ew em ke - l'ibi ow a. ² Gbeko -n'am dad el ofr em -l'ese: «Ow itm eke si k'ony'n es gbegbl na em; ek'ow el ebe, bobar a owi b'ow ey bieku ab em.»

Yow nyam ok Jesu mijey nun

Matie 26.6-13; Jan 12.1-8

³ Jesu im Betani ban, Simo a eke legu anym em kokobe ok a ec'aku. Eke Jesu anu ob ij lofu lis a, yow nyam ow titm'n. N'onym an gbel e mijey kok nyam eke wel kok lebn em ab; lebn na, wel b'esu'n albatr, ke mijey a el nar † tasi em. N'ony l'ob es etu l'ewl l'ok Jesu nun. ⁴ Agn a ek'anu yogu a eci beb erurm etu am eny abr dad el ofr em ese: «Ko na, ow elm ob nuu ana ee? ⁵ Ow itm eke mijey iku na, wel k'ol ij os eku yen yen sakp nyahan, oc ow ec'os a nu ogboru ee?» Etu -n'am cak cak yow a erm bebl em. ⁶ Gbeko Jesu dad nine: «Egbr yow ab es tin! Ko bla etu am ijar ir gbre ee? Low na eke li kok em e lis a el low nimamn. ⁷ Tasi em a, ogboru ec'a, -n'anu ony ab segn a fe, † legu kaka fe ek'erurir a, otur eke ki kokr el ow amamn; ko em, segn a fe mi k'ow m'anm ony ab. ⁸ Yow na kok low yec'a eke l'otu eke li ki kok a. L'iku anym l'ok'm mijey na sos, em ec'uwomu em anu a eci. † ⁹ Low nawre m'am

---

† **14:3** nar:liku mum nyam eke wel b'oc in e mij a kokr an tuotuo e mijey. Mijey a ec'an a el juma kok es nyam e labm sog lakpo mum eci. Low iku na, low yegm esel ek'ony any a anake sakp oglog wel bi kok nu any gben a. † **14:7** Ekn Ol Okn 15.11. † **14:8** Jwifel ogu a, eke egu uw a, wel b'udu'r sekp sijosu etu wel b'ok'r mijey yeji; na e low anake Jesu am dad a. Ekn Matie 26.12 ec'akr otar a.

dad ɔny, wus na nimum af ec'usu kaka feŋ eke wɛl b'ow ɔb Amani Mamn a eci kokoba a, wɛl b'ow ɔkn yow na e low, ke wɛl dád low a eke li kok a yeji.»

Judas am bɛbm eke b'ow ɔl Jesu ij

Matie 26.14-16; Luk 22.3-6

¹⁰ Sica, jam ɛsɛl lɛw yony ab ɛm ec'ɛgɛŋ nyam eke wɛl b'ɛsɛŋ Judas Iskariot, im ɛɛŋn egb waw ɛsɛl egbɛl a, ɛtɛŋ dad ɛl eke k'ɔny Jesu ɔŋ ɛl. ¹¹ Eke -l'irir odad na a, sos ɛm iɛŋn ɛl toŋ -l'ɛgɛŋ -l'eb eke -li k'ɔŋ ow os. Ow ɔŋ Judas am ɔl akunda sɛnyɛn yec'ɛm eke li k'ɔny Jesu n'ɔŋ wɛl.

Pak ec'ob ij a eci sos bɛbm

Matie 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jan 13.21-

30

¹² Futufutu ek'ejrɛ ánm ɛm e lɛgɛŋ krɛkrɛ eke wɛl b'ibi mɛɛɛb Pak ec'ɛs gbɛgbl ec'ob ij ec'a, jam ɛsɛl a ibrm Jesu ninɛ: «Kɔ bogɛŋ am erur eke si k'im si bɛbm Pak ec'ob ij a e sos ee?» ¹³ ɛtɛŋ Jesu dad in e jam ɛsɛl ab ɛm ec'agɛŋ yony ninɛ: «Ímn baɛŋn a, b'ow ɔbar ɛgɛŋ nyam ek'uyu mijel. Ûsr ɛgɛŋ ikɛŋ na jam, ¹⁴ ke akɛŋ yec'eke li b'ow l'ɛy a, dádɛr akɛŋ ɛs a eke low yɛgm agɛŋ ɛs am ibrm usu a ek'in eci jam ɛsɛl ab ɛl k'ij Pak ec'ob a. ¹⁵ Li b'ow li yɛgm ɔny ɛl afr yogɛŋ, oj gbɛl nyam eke akɛŋ e mob a feŋ iy nɛny ɛm. Yogɛŋ anake b'ow kokr Pak ec'ob ij a.» ¹⁶ Jam ɛsɛl a im ok baɛŋn a, ɛɛŋn feŋ a ɛsɛ elel eke ɛs Kɔtɔkɔ dadɛr ɛl ab af, ɛtɛŋ -li bɛbm Pak ec'ob ij a eci sos.

¹⁷ Lɛgɛŋ ɛs ew ɛm a, Jesu lele jam ɛsɛl lɛw yony ab ab im yogɛŋ. ¹⁸ Eke -n'anɛŋ ob ij usu ke -n'am ij ob a, Jesu dad ɛl ninɛ: «Low nawrɛ m'am dad

ony: ony em ec'egh nyam ek'am ij ob em ab a, b'ow ol ij'm.» † ¹⁹ Jam esel a feh sos ow es etn eggh eggh am ibrm'n ese: «Kw ow otu eke k'el em ee?» ²⁰ Li dad wel nine: «Ony lew yony ab em ec'egh nyam, in a ek'am us abu em ab lofu nyam em a. ²¹ Ee, tasi, eggh ec'Iy b'ow uw ese el el eke Nyam Lel ewar in e lis ab af; † gbekw gbre el eggh a ek'am ol ij'r a eci! Eggh ikh na, blel wel ewm'n b'ob' yaji.»

Ob ij lala

Matie 26.26-30; Luk 22.15-20; 1 Korent 11.23-25

²² Eke -n'am ij ob a, Jesu oc futufutu, l'elu Nyam bia, l'ubr em, n'on in e jam esel a etn li dad nine: «Ebr, na el em e sos megl.» ²³ Emeny l'oc mij kpok eke mar angh em, l'elu Nyam bia, n'on in e jam esel a; etn el feh -l'eggh. ²⁴ Sica Jesu dad el nine: «Na el em e mebl, Nyam e sinm a † e mebl ek'am ow ok es aggh nono eci. ²⁵ Low nawre m'am dad ony: mi k'ow m'egghm mar na sakp ejeci tonh ke ow el Nyam e gbrenghbi usu a eci mar owr eke mi k'eggh.» ²⁶ Sica -l'eggh es gbegbl a ec'ej † ba ow b'uw, etn -n'im Olivie lafeny af.

Pier b'ow egbr Jesu

Matie 26.31-35; Luk 22.31-34; Jan 13.36-38

²⁷ Jesu am dad in e jam esel a ese: «Low a eke b'ow eghn'm a b'ow ok ony wus ony eci onn ab em. Tasi em a, Nyam Lel ab em wel non eke *m'ow m'ibi m'ec'eb osu es a etn m'ec'eb a feh b'ow*

† **14:18** Bèbmn Selu 41.10. † **14:21** Selu 22.2-19; Esayi 53.

† **14:24** *sinm*:bèbmn Okm Ok 24.8; Jeremi 31.31-34. † **14:26** Ekn Matie 26.30 eci akr otar a.

ɔmu es.† 28 Gbẹkɔ em eci uwɔmu em anɔ igb em a, m'ow m'ikɔ anym m'im Galile m'eku ɔny.»
 29 Pier dad'r ninɛ: «Ek'agɔ a fɛɔ b'ow igɔ elu ɔ es yeji, ow k'ow elm em gbɛ!» 30 Jesu dad'r ninɛ: «Low nawrɛ m'am dad'ɔ: ncok na cɛ, gbun ke ɔgɔs ikɔ sakp yony a, b'ow egbr'm sakp nyahan dad eke uwm im any.» 31 Kɔ Pier am dad lebl tuɔtuɔ em esɛ: «Eke ow it ɔ ab eci luv bɔbɔ yeji, mi k'ow m'ɔtum mi dadm m'esme m'uwm'ɔ any.» Etɔ jam esel ejec'a yeji dad ebɛn.

Jesu am ɔɔɔɔ Nyam Jesemane
Matie 26.36-46; Luk 22.39-46

32 Jesu lele in e jam esel ab ab im ok usu nyam eke wɛl b'esɔ Jesemane. † Jesu dad in e jam esel a ninɛ: «Eke m'aam mi ɔɔɔɔ Nyam a, òkr es aɔa.»

33 Etɔ l'esɔ Pier, Jak lele Jan ab eke k'im in ab. Sos ɔb nuɔ am ɔw'r es etɔ erm mij yeji am ok'r afɔɔ in es. 34 Li dad wɛl ninɛ: «Sos es ɔw ek'el luv eci afɔɔ em ec'abɔ ab es; òkr es aɔa ke ósur.»

35 L'eri n'im kpekpe tɛl, l'ok ɔwrɔkp wus, l'ubu any es, etɔ n'am ɔɔɔɔ Nyam ek'ow it ke gbre ij eci wanci ikɔ na kpáb'r es lís. 36 N'am dad l'esɛ: «Aba, em Es, † ɔ em ów fɛɔ ec'abusu a anɔ; ɔny gbre e mij kpɔk na kpab'm es lís. Ke fɛɔ em a, ow k'él yec'a eke m'am erur a, kɔ yec'a eke ɔ am erur a.»

37 Etɔ l'ow n'ɛɔɔ jam esel nyahan a eke memn ibi. Li dad Pier ninɛ: «Simɔ, am eru memn! Kɔ

---

† 14:27 Zakari 13.7. † 14:32 *Jesemane*:nin eke Arame em ow e nyandrɛ el “mun es ifir ob”. † 14:36 *Aba*:ke Arame em ana. Ow e nyandrɛ el “em Es”.

wanci nyam bobo yeji otum otum ee? ³⁸ Anyan any owr otur ke nonan, yec'etn ke k'eyim ebm ekn owi em. Ony ec'abn a gbe inym es low fen e kok eci, ko ony e sos megl a gbe ijm lec ij.»

³⁹ Emeny l'ewl meny n'im etn Nyam nonn a el nenymbri nyam a ce. ⁴⁰ Eke emeny l'ewl meny l'ow in e jam esel ogn a, n'entan wel memn eru em. Memn am bobm el anyamn; ow on -l'uwmn low yec'eke -li ki dad Jesu ab any. ⁴¹ Sakp nyahan em ec'a eke Jesu ewl ow a, n'am dad in e jam esel a l'ese: «Am erur memn ce ebr sel ee? Sica ow bebmn ab n! Wanci a eke wel b'ow ol ogn ec'Iy ij sikpl esel ec'abu em a, ow n. ⁴² Igbr, s'imn! Kin, ogn a eke am ol ij'm a ow titm n!»

Jesu ec'onu

Matie 26.47-56; Luk 22.47-53; Jan 18.3-12

⁴³ Jesu odad an neny k'uwrn etn kpek n Judas, jam esel low yony ab em ec'egn nyam ilm any. Agn a ek'ow in ab a, onym ekn ekpr lele mab ler em ab. Egb waw esel egbel, ol e low yegm esel lel agn ekpek ab ab anake erm el a. ⁴⁴ Judas eke b'ow ol Jesu ij a, ikn anym yegm dedeku a akunda yec'em eke -li k'onyn ow a. Li dad nine: «Egn a eke m'ow mi joj neny a, in ana; onyn in, òcr imn in, ke otur ir senyn senyn gon.» ⁴⁵ Kpek n eke Judas im titm Jesu a, li dad nine: «Low yegm agn es!» Et n li joj ow neny. ⁴⁶ Kpek n agn a ok'r af ony'n. ⁴⁷ Jam esel ab em ec'egn nyam odu in e lab ler em a eb, l'iyw egb waw es ligbel a ec'abu elum es a etn l'ubr ow loru es. †

† 14:47 Bèbmn Jan 18.26.

⁴⁸ Jesu ɔdu odad eb etɛ am dad dedeku a esɛ: «Kɔ em eci ɔny a, ibrm eke k'otr ekɛ ekpr lele mab ler em ab owr, esɛ low nɔn kok es em el af ee? ⁴⁹ ɔny ab ce m'any seɛɛ a feɛ. Mi bi yeɛm agɛ low Nyamel gbɛl a e gbugɛ etɛ ɔnymn'm. Gbɛkɔ ow ey, yec'etɛ ke Nyam Lɛl em ec'ow a eke wɛl nɔn a iy nɛny.» ⁵⁰ Kpɛkɛ jam esɛl a feɛ igɛ Jesu elu es, uru es im. † ⁵¹ Nɔgbafre nyam eke gbɛd ikpr nyam ce any sos, am us Jesu jam. Wɛl k'ony'n, ⁵² gbɛkɔ l'igɛ in e gbɛd a l'elu es, l'uru es sos ɔfr n'im.

Jesu im Sanedren ec'agɛ a ec'any af

Matie 26.57-68; Luk 22.54-55, 63-71; Jan 18.13-14, 19-24

⁵³ Agɛ a oc Jesu im egb waw es ligbɛl a eci gbugɛ a; yogɛ egb waw esɛl egbɛl a feɛ, agɛ ekpɛkɛ a, lel ol e low yeɛm esɛl ab ab as luku. ⁵⁴ Pɛr any akpoj em am us Jesu jam. N'im ton l'ey egb waw es ligbɛl a eci gbugɛ a. N'im n'ɛɛn usu ɔsu esɛl a etɛ li sig es al saw n'am ɔgbu al. ⁵⁵ Egb waw esɛl egbɛl a lele Sanedren ec'agɛ ejec'a feɛ ab am ɔl danɔ ij nyam eke k'obr Jesu low yec'etɛ ke -l'ibi ow, † kɔ -n'ɛɛnmn low kaka. ⁵⁶ Tasi em a, agɛ nɔnɔ am ij danɔ yadɛ em Jesu e nɔn af, † kɔ el ɔfr eci danɔ ij ab em yeɛi, nɛny ɔkrm el af. ⁵⁷ Agɛ beb igb etɛ am ij danɔ yadɛ em in e nɔn af dad esɛ: ⁵⁸ «S'irir nɛnym li dad ninɛ: “Nyamel gbɛl na ek'agɛ ec'abu in us a, in b'ow in ɔny in er in ok; eke ow'n b'ow in ij seɛɛ nyahan a, in b'ow in us ejeci nyam ek'in elm agɛ

† **14:50** Bɛbmɛn Mark 14.27. † **14:55** ɛkn Matie 26.59 ec'akr otar a. † **14:56** Bɛbmɛn Selu 27.12; 35.11.

ec'abu em ec'ek'in us." » † 59 Odad na af bobo yeji neny okrm el af el e danƙu ij ab em.

60 Kpekɓ egb waw es ligbel a igb agɓ a feɓ ec'any af, etɓ am ibrm Jesu ese: «Kɔ wɛl ám dad sodad amua ok'ɓ af, ke k'óbm kpu ee?» 61 Kɔ Jesu yewal tiɓ; li cicm sar l'okm ow es. Emeny egb waw es ligbel a am ibrm'n sakp yony em ese: «Kɔ ɓ Mesi, Nyam a eke si b'igɓ nuɓ a ec'Iy ee?»

62 Jesu egɓ dad nine: «Ee, m'el; etɓ ɔny feɓ, b'ow ekan egɓ ec'Iy eke sig es Nyam abusu Es eci lidr abu af, ke b'ow anɓ afr eci jru em ám ow.» †

63 Odad na sosiem, egb waw es ligbel a ɔny in eci simob sus em a gbagbrm em, † etɓ dad nine: «Ey, s'ibram adanƙu ij! 64 ɔny obi yeji irir eke li dad low ɔbr any owi Nyam e lís. Kɔ ɔny e tutr el bogɓ ec'ee?» Agɓ a feɓ ɔb Jesu low ek'el in ec'ibi eci. † 65 Etɓ em yogɓ ec'agɓ beb am afl' sar any. -N'awɓ ow any es, -n'am ɔr ow kukuta em, etɓ -n'am ibrm ow -l'ese: «Tùtr ke úlm egɓ a es!» ɔbowi a eb'r abu em etɓ am dɛdɓ'n any af. †

Pier egbr Jesu

Matie 26.69-75; Luk 22.56-62; Jan 18.15-18, 25-27

66 Etɓ eke Pier anɓ wus a gbugɓ yogɓ ce a, egb waw es ligbel a eci ob oc ɔɓ lisel ab e nyam ow, 67 etɓ ekn'n eke n'am ɔgbu al. L'ok any es li ler ow senyn senyn etɓ li dad ow nine: «Iɓ yeji anɓ Nasaret e Jesu ab.» 68 Kɔ l'egbr li dad nine: «Mi

---

† 14:58 Ekn Jan 2.19. † 14:62 Selu 110.1; Daniel 7.13 † 14:63 Ekn Matie 26.65 eci akr otar a. † 14:64 Ekn Ob Ap 24.16. † 14:65 Bèbmn Esayi 50.6.

k'irim senyn senyn; low yec'a ek'am ol eke ki dad a, mi k'uwm any.» N'imn gben lisany a eci [etɛ ɲɔs ikɛ]. † ⁶⁹ Ob oc ɔɲ lis a ek'n, etɛ emeny am dad agɲ a ek'any yogɲ a ese: «Eɣɲ na, jam esel ab em ec'egɲ nyam!» ⁷⁰ Kɔ Pier egbr sakp yony em dad nine: «Njan! Kaka!» Ek'ow ibn tɛl a, agɲ a ek'any yogɲ a, am dad Pier ese: «Tasi, ɲ jam esel ab em ec'egɲ nyam, anke ɲ Galile wus af ec'egɲ!» ⁷¹ Gbɛkɔ Pier ɔdu eb dad nine: «Ek'ow el yadɲ m'am ɔny, ke Nyam kók'm low ɲɲɲ! M'am ofn mi dad ek'egɲ na ek'am dadr in e low a m'uwm'n any.» ⁷² Odad na anɲ'n nenym n'am dad etɛ kpɛkɛ, ɲɔs ikɛ sakp yony em. Ow ɔɲ Pier ɔkn low a eke Jesu dad'r a: «Gbuɲ ke ɲɔs ikɛ sakp yony a, b'ow dad sakp nyahan eke uwm im any.» Ow sosiem, n'am ikɛ ɔɲɲ. †

15

Wɛl oc Jesu im Pilat ec'any af

Matie 27.1-2, 11-14; Luk 23.1-5; Jan 18.28-38

¹ Ibribr fafa em a, egb waw esel egbel a, agɲ ekpɛkɛ a, ol e low yɛgm esel a, lel agɲ a fɛɲ ek'el el e Sanedrɛn ec'agɲ a, ec ok usu nyam eke ki bebɛm low a ucu es. -N'ɔɲ wɛl ɔny Jesu awɲ etɛ -l'oc -n'im -n'ɔɲ ow Pilat. † ² Pilat ibrm Jesu nine: «Kɔ ɲ Jwifel ec'eb ebu ee?» Jesu ɔdu eb nine: «ɲ obi dad.» ³ Egb waw esel egbel a am dad ów enɲ

† **14:68** Mark eci silɛl esig beb em a, wɛl ɛɲnm sodad ek'any ob na [...] eci arany a. † **14:72** ɛkn Mark 14.30. *N'am ikɛ ɔɲɲ*: odad na Grek em a, wɛl ɔtu eke itɲɲ ejec'em dad ese: *l'ogɲ es l'ey ɔkn etɛ n'am ikɛ ɔɲɲ*, oglog li b'ɔkn ow e low etɛ n'am ikɛ ɔɲɲ. † **15:1** ɛkn Matie 27.2 ec'akr otar a.

nɔnɔ ok Jesu af. ⁴ Ow ɔŋ emeny Pilat am ibrm Jesu esɛ: «Kɔ ŋ ɔtum dadm low kaka ee? Etn kɔ am iri ɔw amua fɛŋ eke -n'am dad -l'ok'ŋ af ab ee?» ⁵ Kɔ Jesu dadm low kaka ij, † etŋ ow e low iti Pilat any afɛn es.

Wɛl ɔb Jesu low luw eci

Matie 27.15-26; Luk 23.13-25; Jan 18.39-19.16

⁶ Eke sakkp sakkp fɛŋ Pak ec'es gbɛgbl e lɛŋŋ b'ow a, Pilat b'ɛlu sobel em es nyam eke dedeku a b'ibrm ab es. ⁷ Kɔ ɛŋŋ nyam eke wɛl b'ɛsŋ Barabas lele lawlɛl ab ab ek'ɛŋŋm Rom ec'es ɛw e low ebm a, anŋ sobel em. -L'el agŋ ek'ɛl ec'erm bebl em ibi ɛŋŋ. ⁸ Dedeku a uyu im ɛŋŋ Pilat, etŋ am ibrm'n esɛ: «Kɔk low a eke lakpo lakpo fɛŋ bi kok a ɔŋ ɛy.» ⁹ Pilat ɛwl am ibrm ɛl esɛ: «Kɔ am erurir eke mi k'ɛlu Jwifel ec'eb ebu ab es m'ɔŋ ɔny ee?» ¹⁰ Tasi em a, l'uw any eke nyamn ɛyr em egb waw ɛsɛl ɛgbɛl a oc Jesu is'r. ¹¹ Egb waw ɛsɛl ɛgbɛl a am ok dedeku a al em dad ek'ow k'ɛlu Barabas es ɔŋ ɛl. ¹² Pilat emeny am ibrm dedeku a esɛ: «Sica bla lowi mi ki kok ɛŋŋ a eke b'ɛsŋŋ Jwifel ec'eb ebu ab ee?» ¹³ -N'am ɔg -li dad ow -l'ɛsɛ: «Èw'r oliŋŋ af!» ¹⁴ Pilat ibrm ɛl ninɛ: «Kɔ bla low ɔbr iy li kok ee?» Kɔ -n'am ɔg lebl tuɔtuɔ em -l'ɛsɛ: «Èw'r oliŋŋ af!» ¹⁵ Pilat erur eke ki kok dedeku a sos em inŋ; na sosisem l'ɛlu Barabas es n'ɔŋ wɛl, etŋ n'ɔŋ wɛl ɔr Jesu say em gbun etŋ l'ɛlu abusu es eke wɛl k'oc im ɛw ow oliŋŋ af.

---

† 15:5 ɛkn Esayi 53.7.

*Srɔda eyɲ a am kokr Jesu miyer
Matie 27.27-31; Jan 19.2-3*

¹⁶ Srɔda eyɲ a ɔny Jesu elu lakp lokm a ek'el Pilat e gbugɲ a, etɲ -l'ɛsɲ el lawlɛl likpr a fɛɲ ow. ¹⁷ -Li sus ow mob sus em ebl kondonɲ nyam, † -li kok mirɲ em tufe etɲ -l'oc -l'us ow. ¹⁸ Etɲ -n'am kokr ow miyer -l'ibrm ow -l'ɛsɛ: «S'am ɛsɲn'ɲ o, Jwifɛl ec'ɛb ebu!» ¹⁹ -L'oc likɲni -n'am ɔr ow nunɲ nunɲ, -n'am fafl ow sar any, etɲ -n'am kok nyandre -l'ok ɔwrɔkp wus ow ec'any af. ²⁰ Eke -li kokar ow miyer bake ow uwr a, -n'ɔny mob sus em ebl kondonɲ a -l'oc ow es, etɲ -l'ɛwl mɛny -l'ot ow e mob tasi a -li sus ow. Etɲ sica -n'ɔny -l'ɛlu ow gbenɲ -n'am oc -n'im -l'ɛw ow olikɲ af.

Jesu ec'olikhɲ af ɛw owi

Matie 27.32-44; Luk 23.26-43; Jan 19.17-27

²¹ Sica eke -n'anɲn ejagb af -n'aam a, -l'ɔbr Simɔ, Siren baɲn iy nyam ek'el Alesandr lele Rufus † ab ec'el ɛs ek'anɲ akp em am ow, etɲ srɔda eyɲ a ɔny'n lɛc em eke li k'abum Jesu olikɲ.† ²² -N'ɔny Jesu -n'im usu nyam eke wɛl b'ɛsɲ Gɔlgota ek'el nyandre em "Nunɲ kpɔk ec'usu". ²³ Yogn srɔda eyɲ a wuwlm mar lele kpɛy ab ɔɲ Jesu eke k'ɛgɲ, kɔ l'ɛgɲm l'ebm. ²⁴ -L'ɛw Jesu olikɲ af etɲ -li cɛc ow eci mob sus em a sɔsum oc kok em,† -l'uw ɛgɲ ɛgɲ ec'ek'ɛbm ab any. ²⁵ Ibribr e wanci libarm af anake -l'ɛwr ow olikɲ af a. ²⁶ Etɲ ligɔg log nyam eke wɛl nɔn aru in ec'olikhɲ a, am yɛgm low a nunɲ af eke wɛl ɔb'r

† **15:17** Ɛkn Matie 27.29 eci akr otar a. † **15:21** Rufus:Bɛ̀bmn Rom 16.13. † **15:21** Ɛkn Matie 5.41 ec'akr otar a. † **15:24** Selu 22.19.

low luw ec'a. Odad a el: "Egñ na el Jwifel ec'eb ebu." ²⁷ Yogñ ce -l'ok ów enjñ kok esel yony yeji oliķñ af; nyam aññ Jesu lidr abu af, etñ nyam aññ'n nẽmn abu af. [²⁸ Nene anake Nyam Lel ec'a e dad a iy neny a: *Wel awl'l ów enjñ kok esel ec'araññ.*] †

²⁹ Agñ ek'am ecr yogñ ec'a, *am egññ nuñ em wewr'r* etñ am dad'r ese: «Iñ ek'am erur eke k'ufñ Nyamel ab es ke seğñ nyahan kpeñ ús ejec'a, † ³⁰ èbr ñ sosi, àññ oliķñ af yogñ us es!» ³¹ Etñ egb waw esel egbel a, lel ol e low yeğm esel ab ab yeji am kokr'r miyer dadarir el ofr em ese: «L'eb agñ ejeci l'elu es, etñ l'ótum eke li k'ebr in sosi! ³² Ke Mesi ikñ na ek'el Israel ec'eb ebu a, àññ oliķñ af aña us es, ke s'ékn, ke s'úb'r nawre tasi.» Etñ ów enjñ kok esel eke wel ew oliķñ af in ab a yeji am wewr'r.

Jesu e luw a

Matie 27.45-56; Luk 23.44-49; Jan 19.28-30

³³ Sica legñ uyu nuñ em a, ncebn ey wus a nimum af toñ ok ncebles e wanci nyahan em. ³⁴ Ncebles e wanci nyahan em a, Jesu barm lebl tuotuo em nine: «*Eloi, Eloi, lama sabaktani?*» (ek'el nyandre em: "Em e Nyam, em e Nyam, kó bla etñ digñ elu'm es ee?") † ³⁵ Agñ nyam nyam ek'ann yogñ a iri odad na etñ dad nine: «Iñir, n'am esñ Eli!» † ³⁶ Etñ el em ec'egñ nyam

---

† **15:28** Mark eci silel esig oglog em a, wel éñnm sodad ek'ann ob na [...] ec'araññ a. Ékn Luk 22.37 lel Esayi 53.12 ab. † **15:29** Selu 22.7-8. Bèbmn Mark 14.58; Jan 2.19. † **15:34** Selu 22.2. † **15:35** Ékn Matie 27.47 ec'akr otar a.

uru es im oc mbra † usm el eci mar ab em, oc ujr likɲni nyam em etɲ oc am ɔkɲ Jesu ek'egɲ. † Etɲ li dad ninɛ: «S'éwr nyamn es s'ekan ek'Eli b'ow ɔny usm'n es olikɲ na af!» ³⁷ Etɲ eke Jesu barm lebl ligbel nyam a, l'ok sel es. ³⁸ Wanci ab af cɛ Nyamel ab em eci gbad gbɛl gbada a eke wɛl ɛw ɛdɲn usu lala ab any a, † igɲ afr em a etɲ agbr em araɲn didi toɲ ok esr em a. ³⁹ Rom e srɔda eyɲ a eci anym ɛs a ek'ɔbr Jesu any a, ɛkn luw a ec'elel eke ɛcr etɲ li dad ninɛ: «Njɛ tasi ɛgɲ na Nyam ec'Iy!»

⁴⁰ Ɔyɔw beb yeji anɲ yogɲ etɲ am lɛr low a akpoj em. † El em a, Mari, Magdala baɲɲ yɔwi a, Salome lele Mari, Jak likekli lele Jose ec'el lis ab anɲ. ⁴¹ Ɔyɔw amua na, Galile etɲ -li b'us Jesu jam etɲ -li bi kok ow e lís e low fɛɲ. † Ɔyɔw nonɔ beb yeji eke us Jesu jam ow Jerusalem a, anɲ yogɲ.

Jesu ec'es oc owi

Matie 27.57-61; Luk 23.50-56; Jan 19.38-42

⁴²⁻⁴³ Sica eke lɛgɲ ew es a, Josef, Arimate baɲɲ iy a, am ow. L'el Jwifɛl e Sanedren ab em ec'any ɛs nyam ek'in yeji am eku ɔmn em, Nyam e gbrenɲbi usu a e mowrer e low. Ow el nenɛgɲ e sos bebɛm e lɛgɲ, ek'el lɛgɲ e wɛl b'ɛɲɲ gbunɲ ke nenɛgɲ b'ey wus a. Na sosiɛm l'oc lokm susu em, n'im n'ɛɲɲ Pilat etɲ l'ibrm ek'ow k'oc Jesu e sos megl a ɔɲ'n. † ⁴⁴ Pilat low iti any eke Jesu k'uw fafa. Na sosiɛm l'ɛsɲ Rom e srɔda eyɲ eci

---

† **15:36** mbra:ow elm mij okr mbra kɔ okij em ec'ob mum eke b'eb mij nonɔ ɔnym ab. † **15:36** Selu 69.22. † **15:38** ɛkn Ɔkm Ok 26.31-33. † **15:40** Bèbmɲ Selu 38.12. † **15:41** ɔyɔw a:ɛkn Luk 8.2-3. † **15:42-43** ɛkn Matie 27.58 eci akr otar a.

nyimn es ligbel a ow etj l'ibrm ow eke Jesu uw ow ibn. ⁴⁵ Sica eke Pilat iri egj ligbel a nenym a, n'ɔŋ Josef abusu eke k'im oc Jesu e sos megl a. ⁴⁶ Josef im ɔl gbad ufu nimamn nyam, l'ow n'ɔny Jesu e sos megl a l'usm es olikj ab af, l'oc gbad ufu a li wiwrm ow ab etj l'oc n'im l'oc ow es uwomu lob nyam eke wel n'ɔŋ ur ab em. Etj li wuwl lebn ligbel nyam l'ow l'abl ow ec'em ey usu ab es. ⁴⁷ Mari, Magdala banj yowi a, lele Mari, Jose lis ab, am ler yogj a eke wel am ew Jesu a.

16

Jesu eci luw em any igb a

Matie 28.1-8; Luk 24.1-12; Jan 20.1-10

¹ Eke nenegj e legj a ec'a, Mari, Magdala banj yowi a, Salome lele Mari, Jak lis ab, ɔl mun sɔsɔŋɔ eke k'im ok Jesu e sos megl ab af. ² Dimas eci ibribr fafa eke ligbn am ey ɔkm a, -l'igb - n'aam uwomu ab af. ³ -N'am dadarir el ɔfr em -l'ese: «Kɔ bwo ec'egj b'ow wuwl lebn na ek'anj uwomu a ec'em ey usu a oc es ɔj ey ee?»

⁴ Gbekɔ eke -li b'igbl any ogj -li ler a, -l'ekn eke lob a oc es any saw em. ⁵ -N'im -l'ok uwomu ab em, etj -l'ekn ngbafre nyam eke sig es lidr ogog a, sus mob ufu kpaakp, etj ɔyow a erjɔn ligbel am ɔny. ⁶ Gbekɔ ngbafre a dad el nine: «Erjɔn k'ɔny ɔny; am ɔɔl Nasaret e Jesu a eke wel ew olikj af a; l'igb agj ek'uw ab em, n'anm aŋa. L'eer yogj a eke wel ew'r a. ⁷ Sica ìmn ke dádɔr jam esel likpr a lele Pier ab eke in am ikj ɔny anym in im

in eku ɔny Galile; yogŋ anake ɔny b'ow ɔny ekan in eɛe eɛel eke in dad ɔny ab af a.» †

⁸ Ɔyɔw a ok ɔkm uwɔmu ab em etŋ es uru em eb ejagb aam, anke sos am ufŋ el, etŋ erŋn am ɔny el. -Li dadm eŋŋ kaka low a, anke erŋn a afŋn el es.

Jesu e sos e yeŋm Mari, Magdala yɔwi a lel el em ec'agŋ yony ab

Matie 28.9-10; Luk 24.13-35; Jan 20.11-18

[⁹ Eke sica Jesu igb luw em a, nenegŋ e legŋ krekre a eci ibribr fafa a, l'ikŋ anym li yeŋm Mari, Magdala yɔwi a ek'ow em l'ogŋ abŋ enjŋ lobŋ a sos. ¹⁰ Krekŋ Mari im eŋŋ jam esel likpr a ek'anŋ sos es ɔw em ke am ikŋ ɔŋn a, etŋ li dad wel low a feŋ eke l'ekn a. ¹¹ Li dad agŋ a nine: «Jesu anŋ owr, m'ekn'n!» Kɔ eke -l'irir odad na a, -l'ubm ow nawre.

¹² Ow e jam a, Jesu elu sos ɔkm akunda ejec'em, yeŋm jam esel yony ek'us ejagb aam kpukpu em a. ¹³ -L'ewl meny -l'ow, etŋ -l'otar ow e low akr -l'ok jam esel likpr a, kɔ el yeŋi wel ubm el nawre.

Jesu elu sos ɔkm yeŋm jam esel lew nyam a

Matie 28.16-20; Luk 24.36-53; Jan 20.19-23; Ob Kok 1.6-11

¹⁴ Sica eke jam esel lew nyam a am ij ob a, Jesu elu sos ɔkm yeŋm el; etŋ n'am enym wel abr el ec'ɔmn eke -n'ɔnym a lele el ec'erm tuɔtuɔ ab ab sosisem, anke wel eŋŋm ubm agŋ a ek'ekn in ec'owr anŋ a e low a nawre. ¹⁵ Etŋ li dad wel nine: «Ìmn wus na nimum af ke óbr Amani

† 16:7 Ekn Mark 14.28.

Mamn a e kokoba okr agη fηη. † 16 Eγη yec'eke b'ow ɔny ɔmn ke wɛl b'ow ok mij nuη a, li b'ow n'ηη sel; gbɛkɔ ɛγη yec'eke k'ow ɔnym ɔmn a, Nyam b'ow ɔb'r low luw eci. 17 Agη a eke b'ow ɔny ɔmn a, kin mɛny ɛwr eke b'ow ok ɔkm: -li b'ow -l'ogη abη ɛηη ɛm e nin ɛm; -li b'ow -l'ɛbr sɛbr ɛjɛci; 18 eke -n'ɔny lorηη abu ɛm, ɛηη -l'ɛγη ob kaka fηη eke wɛl ok ob ηηη ɛm yɛji, ow k'ow kokm ɛl low kaka; -li b'ow -l'at ɔlu abu nuη ɛηη wɛl b'ow ewl.»

19 Sica eke ɛs Kɔtɔkɔ Jesu dad ɛl odad bake ow uwr a, n'im afr ɛηη li sig es Nyam e lidr abu af. † 20 Jam ɛsɛl a im ɛηη am ɔb Amani Mamn a e kokoba susu a fηη. ɛs Kɔtɔkɔ am ɛlum ɛl abu ɛl e juma kok ab ɛm, ɛηη mɛny ɛwr fηη eke -n'am ɛlu ɔkm a, am yɛgm ɛk'ɛl ɛc'odad a ɛl nawrɛ tasi.]†

† 16:15 Bɛbm̄n Ob Kok 1.8. † 16:19 Bɛbm̄n Ob Kok 1.9-11.

† 16:20 Mark e silɛl ɛsig nɔnɔ ɛm, wɛl ɛηnm akr 9-20.

lxxiii

Amani Owr
Adioukrou: Amani Owr New Testament

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Adioukrou

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

b20fd1e5-39e1-5678-9af9-b99e1ebfb994